lk 1,5

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

LAUPÄEVAL,
2. apr. 1977 Nr. 25 (4213)

Kirikul ajalooline päev

Peapiiskop Konrad Veem asetab piiskop Karl Raudsepale kaela piiskopiristi. Tema taga piiskopid Ingemar Ström ja Sven Danell. (Foto Lepper).

Eesti piiskopi õnnistas eesti peapiiskop

27. märts oli ajalooliseks päevaks eesti kirikuelus mitmet pidi: esmakordselt õnnistas üks eesti peapiiskop ametisse eesti piiskopi ja esmakordselt sai Ameerika manner omale eesti piiskopi. Teatavasti on senised eesti piiskopid ametisse õnnistatud ka rootsi või soome piiskoppide poolt. Seekord, piiskop Karl Raudsepa ametisse pühitsemisel, olid rootsi piiskopid EELK peapiiskopile Konrad Veemile vaid assisteerivas funktsioonis — Stockholmi piiskop Ingemar Ström ja piiskop emeritus Sven Danell.

Piiskopid seisid õnnistamistalitusele kogunenud vaimulikkonna eesotsas — pidulikus protsessioonis oli 11 vaimulikku ja ja neli mittevaimulikku kirikutegelast.

Kell 14, kui Jakobi kiriku kellad jumalateenistuse algust kuulutasid, oli kirik kogunenud täis kirikulisi ja koguduste esindajaid, kes tõusid austamiseks püsti, kui sisenes õnnistamistalituse protsessioon.

Kõige ees kõndisid Stockholmi EELK peapiiskopliku koguduse õpetaja August Raidur, kes kandis ametisse õnnistatava ornaati ja Göteborgi ning Lääne-Rootsi koguduse õpetaja Thomas Vaga, kes hoidis uue piiskopi karjasekeppi — tugevat, otse looduslikku tumedast puust ja ilma igasuguste nikerduste ja kaunistusteta kõveraks paenutatud tipuga keppi, sellist, mida me tavaliselt näeme piibliloolistel karjasepiltidel.

Järgnesid konsistooriumi revidendid Ants Kippar ja Alfred Põldma, ilmalikud assessorid Artur Taska ja Leo Anderson, kirikuõpetajad Voldemar Takkel, John Lindström, end. Jakobi õpetaja Karl Erik Fridblom, Saltsjöbadeni kog. õpetaja Ivar Põhl, praost Elmar Tõldsepp, assessor praost Jaak Taul ja nende järel ametissepühitsetav piiskop Karl Raudsepp valges rüüs.

Protsessiooni lõpul kõndisid piiskopid Ingemar Ström ja

Järg lk. 7

Vaimulike protsessioon. Keskel valges õnnistatav. (Foto Lepper).

REE esinduskogus:

Abi vangidele Koolikiisimused

REE esinduskogu teise päeva istung algas välis- ja kodumaaküsimuste komisjoni abiesimehe Ants Kippari ettepanekuga eesti vabadusvõitlejate abistamise küsimuses. Sissejuhatavalt tähendas Kippar, et küsimus on sama vana kui meie vabadusvõitlus aastast 1940.

Leelo Pukk tutvustas koolivõimalusi eesti keeles.

Alur Reinans pidas hädavajalikuks lastestatistikat.

Kuid nüüdne organiseeritud vabadusliikumine Eestis on avanud uue peatüki meie vabadusvõitluses.

Eesti Demokraatliku Liikumise ja Eesti Rahvusrinde julge väljaastumine alates 1971 on andnud vabadusvõitlusele uut hoogu ja loonud senisest avaramad võimalused rahvusvahelisel pinnal meie rahvale enesemääramise õiguse ning inimõiguste nõutamisel.

Kodumaise vabadusvõitluse aktiivsemaks muutumine on põhjustanud vene okupatsioonivõimu uusi survevahendeid. On toimunud läbiotsimisi, arreteerimisi, vanglates ja vaimuhaiglates kinnipidamisi ning sunnitööle saatmisi.

Kuna Eesti vabaduse ja eesti rahva inimõiguste eest võitlemisel vangistatute ning nende perekondade nii moraalne toetamine kui ka majanduslik abistamine on siiani olnud väga juhuslik, siis on ülim aeg asuda vangistatud vabadusvõitlejaid puutuva abistamistegevuse tõhusamale korraldamisele.

Koordineeritud abistamistegevuse ülesandeks on m.h. vangistatud vabadusvõitlejate ja nende perekondade kohta andmete kogumine ja salvestamine, vangistatud vabadusvõitlejate ja nende perekondade abistamise korraldamine, vangistatutega sidemepidamine, nendele Amnesty Internationali ja teiste asjaomaste organisatsioonide kaitse taotlemine, vangistatud vabadusvõitlejate küsimuses ühenduse pidamine UNO, Amnesty Internationali, Batuni juures tegutseva Baltic Prisoners of Conscience Group'i ning teiste asjaomaste organisatsioonidega ja muude ülesannete teostamine seoses eesti vangistatud vabadusvõitlejate abistamisega

Järg lk. 7

Noored näitlejad tegevuses. (Foto Loor).

Kooli pidu õpilaste teatriga

Stockholmi Eesti Algkooli Sõprade Seltsi ja Lastevanemate Komitee ühisel korraldusel toimus pühapäeval, 27. märtsil s.a. kooli traditsiooniline kevadpidu. See leidis aset vanas tuttavas kohas — Skanstulli gümnaasiumi aulas. Eesti Algkooli peod on tavaliselt väga rahvarohked, sedapuhku näis aga publikut olevat pisut vähem. Kahjuks ei ole alati võimalik vältida ajaliselt paralleelseid eestlaskonnale määratud üritusi.

Oma tervitussõnades peokülalistele suunas koolijuhataja Henno Kirikmäe erilise tervituse neile eesti noortele, kes eeloleval sügisel algavad oma kooliteed esimese klassi kasvandikena ja juba täna võtavad osa Eesti Algkooli tegevusest. Edasi kuulsime et Allide-Marie Tundu nimeline Sihtasutus eesti keele, kirjanduse ja kultuuri arendamiseks paguluses on määranud Stockholmi Eesti Algkoolile toetuseks 1.500 krooni. Koosolijad kviteerisid anne-

Järg lk. 7

VIII Laulupidu Göteborgis 19–21 mail

EPL Laupäeval, 2. apr.

Surve Norrale

Suhtlemine Norra ja N. Liidu vahel hakkas lonkama juba möödunud aastal. Pikaajalised läbirääkimised ölileidude reguleerimiseks poolte vahel põhja pool 62. laiuskraadi, samuti kui maapõue varade kasutamiseks Teravmägede ruumis ja kalastamisõiguste kindlaksmääramiseks Barentsi meres ei tahtnud anda tagajärgi, tingituna Nõukogude suurest saamahimust. Niisugune oli üldolukord, kui Norra ametivõimud tänavu jaanuari lõpupoolel avastasid N. Liidu salaluure organisatsiooni, mille juhtimine lähtus nõukogude suursaatkonnast Oslos. Spionaazhist osavõtnud kuus nõukogude diplomaati ja muud ametnikku olid sunnitud Norrast lahkuma.

Paar nädalat hiljem avaldas Oslo ajaleht Aftenposten teate Soome presidendi külaskäigul Oslosse möödunud aasta septembris toimunud salajasest jutuajamisest, milles president Kekkonen oli Norra valitsust hoiatanud normaalse vahekorra taastamise eest Saksa Liiduvabariigiga sõjaväelisel alal, kuigi mõlemad maad kuuluvad Põhja-Atlandi Liidu ühise kaitseorgani Nato koosseisu.

Kekkonen lähtus nähtavasti sellest Nato erikoondise ametlikust koosseisust, mis on ette nähtud Norra abistamise juhuks ja peale muude liitlasväeosade hõlmab ka 1500 mehelist läänesaksa üksust. Sellest on tänaseni tegelikult Nato manöövritest Norras osa võtnud ainult 200 sõjaväelast ja needki sanitaaralalt.

Tagantjärele on president Kekkonen omaks võtnud Oslo ajalehe Aftenposteni kaudu väljalibisenud usaldusliku hoiatuse Norrale. Tema seletuse kohaselt soome sotsiaaldemokraatide veteranklubi kinnisel koosolekul olevat Norra valitsus oma töös langenud sõjaväelaste, Natofanaatikute ja parempoolse ajakirjanduse mõju alla, kes õhutavat "vihkamist N. Liidu vastu" ning nüüd "oma sihiks valinud suhtlemise Norra ja Soome vahel".

Need sõnad langesid 9. märtsil ja said teatavaks soome ajakirjas Demari avaldatud tsitaatide hulgas. Lisaks oma hoiatusele on president ühtlasi arvustanud üldiselt oma maa "parempoolseid ringkondi" ja teisest küljest pannud pahaks Saksa Liiduvabariigi "sõjaväelist tugevnemist" viimasel ajal.

N. Liit omalt poolt lisas survet Norrale, kui ta märtsi algupoolel saatis maalt välja kaks diplomaati Norra suursaatkonnast Moskvas, süüdistades neid salakuulamises. See oli ilmselt mõeldud kättemaksuna Norrale kuue nõukogude diplomaadi ja muu ametniku väljasaatmise eest, kes vaieldamatult olid süüdi spionaazhis.

Kuna Moskval polnud midagi konkreetset kahe norra diplomaadi süüdistamiseks salakuulamises, siis põhjendati nende väljasaatmist lihtsalt väitega, et nad olevat "ilmutanud aktiivsust, mis pole kooskõlas nende ametiga". Norra poliitiliste ringkondade arvates pidas Kreml vajalikuks rangelt üles astuda, et sellega soodustada Norras toimuva salakuulamise jatkamist. Näiteid selle kohta on olemas.

Nõnda püüdis alles hiljuti üks nõukogude autofirma, mille peakorter on Drammenis Oslo lähedal, saada luba ühe harukontori sisseseadmiseks Tromsö linnas Põhja-Norras. See linn asetseb Nato põhjatiiva tähtsaimas kaitsepiirkonnas. Norra valitsus lükkas seepärast tagasi nõukogude autofirma soovi.

Selles seoses on huvitav märkida, et umbes samal ajal avaldas üks nõukogude autofirma tungivat soovi maakoha ostmiseks ja väljanõituse hoone püstitamiseks Luleå kui samuti strateegiliselt ülimalt tähtsa linna ruumis Põhja-Rootsis.

Norra on igatahes rohkem kui kunagi varem otsustanud mitte ühelegi nõukogude hirmutamis- või sisseimbumiskatsele järele anda. Väga suurel määral tingis seda nõukogude ulatusliku spionaazhivõrgu paljastamine, mis oli kaua kestnud ja viis Norra välisministeeriumi salajaste arhiivideni. Muidugi oli valitsus teadlik sellestki, et tema resoluutne ülesastumine seoses nõukogude salaluure paljastamisega võib ohustada niigi halvenenud suhteid N. Liiduga.

Norra tahab kindlasti truuks jääda Põhja-Atlandi Liidu sõjaväelisele koostööle Nato raamides. Valitsuse otsust kinnitab pealegi rahva meeleolu uurimine, millest selgus, et kunagi varem pole Norras pole nii paljud toetanud maa kuuluvust Natosse kui praegu.

Kas ja kuidas surve Norrale areneb, olgu Moskva või Helsingi kaudu, jääb ära oodata. Esialgu väärib märkimist ainult tõsiasi, et Nõukogude valitsusjuhi Kossõgini mitmepäevase külaskäigu lõpul Soomes 26. märtsil avaldatud ühises kommünikees president Kekkosega ei kõnelda üldse saksa väeosade osavõtust Natomanöövritest Põhja-Norras, mis peale Soome presidendi on kaua ärritanud Nõukogude teadeteagentuuri, ajakirjandust ja ideolooge.

A.K.

Protest

Rootsi kipub nõelasilma, mille kaudu põgenikud siia maale pääsevad, praktikas kitsamaks muutma vaatamata kõlavatele sõnadele humaansusest, konstateerib Österuropeiska Solidaritetskommittén, eriti muret tundes idapõgenike pärast.

Tulles tihti otsesest tagakiusamisest, vanglaist või väljasaatmiselt, on need asüüliotsijad tohutult ettevaatlikud oma avaldustes rootsi politseile. Viimasel on aga õigus nende esimese jutu alusel otsustada, kas neid saab lugeda poliitilisteks põgenikeks ja asüüliõiguslikeks või mitte. See võib toimuda juba piiril ja tagajärjed võivad taotlejale kujuneda saatuslikuks.

Ajakirjandus on toonud näiteid sellistest sellistest eksitustest. Seepärast tundub õigustatuna nõudmine, et asüülitaotleja kõigepealt saaks informatsiooni oma situatsioonist asja otsustamisel ja ka juriidilist abi.

Stalini ajal kehtis reegel, et idapõgenikke ei saadetud tagasi. Aastatega on see reegel muudetud. Ilmselt usus, et pärast Stalinit on "kõik muutunud". Paraku mitte.

Lubamatu

Teneriffa kohutavas lennuõnnetuses on mitmeid põhjusi. Kõigi nende tehniliste põhjuste taga aga paistab selgelt üksainus oluline põhjus, nn. "kanaari vabadusvõitlejate" pommiatentaat Gran Canaria lennuvälja vastu, mis põhjustas kogu liikluse üleviimist juba raskelt koormatud Teneriffa lennuväljale.

Üksik mees kommunistlikus Alzheerias, kes korraldas pommi lennuvälja lillekioski ja selles viibiva süütu tütarlapse õhkulaskmiseks "vabadusvõitluse" nimel, vabandab, et tema liikumine ei ole tahtnud tekitada inimohvreid.

Kas siis lilletüdruk ei olnudki inimene? Näib, et punane vabadusvõitleja otse feodaalselt ei loe lihtsaid inimesi inimesteks. Sellegipoolest toetavad tema terrorismi nii Alzheeria kui Moskva. Moraalne vastutus lasub katastroofis kõigil nendel.

Maailmale peaks nüüd selge olema, pärast järjekordset süütute ohvritega katastroofi, et sedaliiki "vabadusvõitlus" peaks olema lubamatu. Ometi ei ole suudetud seda rahvusvaheliselt taunida.

● Kirik

EV. LUTH. KIRIK

ALINGSÅS: Linnakirikus 9/4 kl. 15 Vaikse laup. jumalat, öp. Vaga, orelil Strömberg, armulaud, laululehed.

BORÅS: Carolis 9/4 kl. 11 Vaikse laup. jumalat, öp. Vaga, orelil Holmgren, armulaud, laululehed.

ESKILSTUNA: Forsi kirikus I pühal 10/4 kl. 14 jumalat., praost Töldsepp, orelil Heinmets, laulur.

GÖTEBORG: Kristiines 8/4 kl. 14 S. Reede liturgiline jumalat, öp. Vaga, orelil Strömberg, solist Hilja Ivalo, armulaud, laululehed. 10/4 kl. 9.30 Ülest.-püha jumalat, öp. Vaga orelil Strömberg, laulur.

GÖTEBORG: S:t Paulis jumalat. 8/4 kl. 15.45, öp. Wilund, orelil Pukitis, armulaud, laululehed.

GOTLAND: Slite kirikus 2/4 kl. 13 jumalat., praost Töldsepp, armulaud, laulur. Pärast koosviibimine.

HALMSTAD: Olaus Petris 11/4 kl. 14 Ülest.-pühade jumalat., öp. Vaga, orelil Ström, laulur.

HELSINGBORG: Maria kirikus jumalat. 8/4 kl. 14, öp. Laantee ja Lindström, orelil Eha Põhl, viiulil Koit Peebo, armulaud.

KOPENHAAGEN: Tauseni kirikus jumalat. 7/4 kl. 17, öp. Laantee ja Lindström, orelil Eha Põhl, armulaud.

KUMLA: Kirikus jumalat. II pühal 11/4 kl. 16, öp. Lindström, laulur.

LANDSKRONA: Johannese kirikus jumalat. 9/4 kl. 14, öp. Laantee ja Lindström, orelil Eha Põhl, armulaud.

LUND: Kloostri kirikus jumalat. 8/4 kl. 16.30, öp. Laantee ja Lindström, orelil Eha Põhl, armulaud.

NORRKÖPING: Matteuses 8/4 kl. 14 S.-Reede jumalat. Praost Töldsepp, orelil Piirimets, kog. segakoor, armulaud, laululehed. Pärast jumalat. öp. valimine.

STOCKHOLM: Peapiisk. kog. Klara kirikus 3/4 kl. 14 Palmip. püha jumalat., kog. öp., orelil Kiisk, laulur. Jakobis 8/4 kl. 14 S.-Reede jumalat., peap. Veem, öp. Raidur, orelil Kiisk, kog. koor Jüri Raidi juhat., laululehed.

STOCKHOLM: Hägersten Uppenbarelse kirik, 8/4 kl. 17 S.-Reede jumalat., öp. Kõdar, orelil Ardna, armulaud.

SÖDERTÄLJE: S:t Ragnhildi kirikus 10/4 kl. 18 ülest.-püha jumalat., öp. Raidur, armulaud, laululehed.

UPPSALA: Mikaelis jumalat. 8/4 kl. 16, öp. Takkel, orelil Maripuu, armulaud, laululehed.

ÖREBRO: Olai Petri kirikus Teisel pühal 11/4 kl. 13 jumalat., öp. Lindström, laulur.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

GÖTEBORG: Guldhedeni ortodokskirik, Palmip.-pühal 3/4 kl. 11 liturgia, piht ja armulaud, preester Suursööt. Pärast kog. naisringi poolt loterii ja kohv.

NORRKÖPING: S:t Olai kabel, Trozellig. 16, Palmip.-pühal 3/4 kl. 11 liturgia pajuokste õnnist., ülempr. Juhkam, kantor Mustos. Pärast samas kog. nõuk.koosolek. Käesolev teade on kutse.

SOOME ORTODOKSKIRIK

BORÅS: Caroli kog. majas, ortodokskabelis 9/4 kl. 20 paasaöö jumalat. ja 10/4 kl. 10 samas liturgia, ülempr. Juhkam.

VABAKIRIKUD

ALINGSÅS: KFUM, Östra Kyrkog. 8 B jumalat. 10/4 jääb ära ja peetakse 17/4 kl. 11.

BORÅS: Blåbandi saalis, Stjärnsköldsg. 5 EBKR vaimulik konverents Ülest.-pühadel 9—11 apr. Väliskülalised.

ESKILSTUNA: Elimi kapellis, Haleniig. 2 jumalat. 2/4 kl. 14, Vaim ja Loogna.

ESKILSTUNA: Nelipühi Kirik, Smedjeg. 23 jumalat. 3/4 kl. 16, Lindma ja Laurid.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 8/4 kl. 11, Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna, Parkg. 1 jumalat. 2/4 kl. 15 ja 3/4 kl. 15 Verendel, soolo, duett ja koor. 6/4 päevakoosolek jääb ära. 8/4 kl. 15 Milder, Kristuse surma mälest. Solist Helmi Vilisaar. 11/4 kl. 15 jumalat., kohal. vennad.

GÖTEBORG: KFUM, Parkg. 11 jumalat. 3/4 kl. 11, kohal. vennad. 8/4 kl. 11 Kristuse surma mälest., Nyman. Piibli- ja palvet. 2/4 kl. 15 ja 6/4 kl. 13.

HELSINGBORG: Korskyrkan, Trädgårdsg. 19 jumalat. 3/4 kl. 14, Medri ja Lindström Torontost.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26 jumalat. 3/4 kl. 13, kohal. vennad.

STOCKHOLM: Eesti Maja, Walling. 34 I P-hal 10/4 kl. 17 Vaimulik lauluõhtu "Pühade laulud". Nais- ja ühendatud segakoor ning "Laurid" rohke muusika saatel.

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Bråvallag. 11, pühapäevakool 3/4 kl. 10. Jumalat. kl. 11, Allan Laur, lauluettek. S.-Reedel 8/4 kl. 11 jumalat., Kõrm ja Laur, koor ja Laurid, Kristuse surma mälest.

Ülestõusmispühade konverents: Pühade laupäeval 9/4 kl. 17 avajumalat., I pühal 10/4 kl. 10 palve, kl. 11 jumalat., kl. 17 Vaimulik lauluõhtu Eesti Majas. II pühal 11/4 kl. 10 palve, kl. 11 lõpujumalat. Külalis- ja kohapealsed kõnelejad. Laulavad nais- ja ühendatud segakoor ning Laurid rohke muusika saatel.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37 jumalat. 3/4 kl. 14, Vaim ja külaline Kodu-Eestist. S.-Reedel 8/4 kl. 14 jumalat. ja Kristuse surma mälest., Loogna ja külaline Kodu-Eestist.

Kohalik elu

ESKILSTUNA

Peakoosolek

Eskilstuna Eesti Pensionäride ühingu korraline peakoosolek peetakse Fritidsgårdenis, V. Storgatan 3 (bussijaama juures) laupäeval, 2. apr. kl. 15. Kui määratud ajaks ei tule kokku vähemalt 1/3 ühingu liikmeist, peetakse pool tundi hiljem peakoosolek, mis on otsusevõimeline kokkutulnud liikmete arvule vaatamata.

STOCKHOLM

Filatelistide klubiõhtu

EFUR järgmine klubiõhtu toimub kolmapäeval, 6. aprillil kell 18.30 Eesti Majas, Wallingatan 34. Kavas loeng koos diapositiividega: "Svensk posthistorisk dokumentation". Kõik margihuvilised on teretulnud!

Järvakandis Eestis suri 2. märtsil Villem Männik, sünd. novembris 1912 Vändras.

Kuressaares Saaremaal suri 27. veebruaril Juuli Kips, sünd. 30. augustil 1883 Kuressaares.

● Mis juhtus

VÄHEM RELVI ROOTSILE

Rootsi sotsiaaldemokraatlik opositsioon tahab vähendada Rootsi kaitseeelarvet 2 miljardi krooni võrra. Rootsi kaitse muutuvat liiga militaristlikuks, väidetakse sotsiaaldemokraatide poolt. Välismaailm ei uskuvat Rootsi pingutusi relvastuse vähendamiseks, kui Rootsi ise ei anna selles suhtes head eeskuju, väidetakse.

UUS VALITSUS PRANTSUSMAAL

Prantsuse valitsus on andnud sisse lahkumispalve. Arvatakse, et pärast kodanlaste tunduvaid kaotusi kommunaalvalimistel tahetakse koondada kodanlikke ringkondi, et sama ei juhtuks parlamendivalimistel aasta pärast. President tahab moodustada võimalikult tugeva valitsuse, et veenda valijaid kodanliku poliitika pädevuses.

Valimisteks ühinenud vasaku tiiva — sotsialistide ja kommunistide — võit parlamendivalimistel võib tugevasti ohustada Prantsusmaa koostööd Natoga.

CARTERI POLIITIKA POPULAARNE

USA uue presidendi Carteri uus isiklik stiil on võitnud talle palju uusi poolehoidjaid, näitavad USA opinioonіuurimise andmed. Soovitakse, et ta jätkaks võitlust inimõiguste eest ja avaldaks edaspidigi survet N. Liidule selles suhtes.

MÕTTEVAHETUS BREZHNEV – VANCE

Brezhnev alustas nõupidamise USA välisministri Vancega, esitades teravat kriitikat USA presidendi vastu, kes süüdistab N. Liitu inimõiguste rikkumises. Vance esitas vastuseks USA seisukohad selles küsimuses. USA vaatekohad põhjenevad ameeriklaste põhilistel hinnangutel. USA pole eriti rõhutanud, et N. Liit oleks ainus inimõiguste rikkuja. USA on rahutu olukorra üle kogu maailmas.

POOLA AJAKIRJANDUS MÕISTAB HUKKA

Poola kompartei häälekandja Tribuna Ludu mõistis ägedalt hukka uue inimõiguste komitee, mis Poolas hiljuti moodustati. Komitee näitavat "pimedat sõnakuulmist välismaistele antikommunistlidele". Poola komitee manifest, milles Poola valitsust süüdistatakse inimõiguste rikkumises, on partei häälekandja järgi "pahatahtlikkuse, võltsimiste ja poliitiliste kuritegude manifestatsioon".

Ka Poola peaminister Pjotr Jaroscewic ründas oma kõnes dissidente, kes ei hindavat rahva saavutusi. Need isikud olevat end ise rahva hulgast välja tõuganud ja saavat tasu, mis nad on ära teeninud.

"LÄÄNEMERD EI SAA JAGADA"

N. Liit pole nõus Läänemere jagamisega kalastamispiirkondadeks, teatatakse N. Liidust. Läänemeri on omaette piirkond ja seal tulevat kalastamine korraldada kvootide, mitte piiride tõmbamise abil.

● Ameerikast

President Carter kutsus oma juurde end. välisministri Henry Kissingeri, et saada välispoliitilist informatsiooni eelmise valitsuse sellealasest tegevusest ühenduses uue välisministri Vance sõiduga Moskvasse ja Jaapani välisministri külastusega USA-sse.

Tööministeerium teatas, et tarbekaupade hinnad tõusid ühe kuu ajavahemikul tervelt 1 prots. võrra, rohkem kui kunagi varem viimase kahe ja poole aasta jooksul. Eriti palju tõusid toiduainete hinnad.

Valge Maja andis vabaks ajakirjanduse jaoks ja ka üksikisikutele kirjateel tellimiseks president Carteri poolt valimiskampaanias antud lubadustest koostatud 111-leheküljelise raamatu enam kui 200 lubadusega.

Senati rahanduskomitee otsustas vähendada kahe-kolmandiku maksumaksjate tulumaksu: ühiselt deklareerijal abielupaaril keskmiselt 111 doll., samal ajal suurendada üksikute tulumaksu keskmiselt 52 doll. võrra. Vähenduse saavad standartmahaarvamise tegijad.

Vietnam andis USA erikomisjonile üle 12 teraskirstu sõja ajal surma saanud USA-lendurite põrmudega. Kirstud saadeti matmiseks USA-sse. Komisjon Vietnamis jätkab läbirääkimisi, et selgitada üle tuhande kadumaläinud ameeriklase saatuse selgitamiseks.

Transportiministeerium teatas, et kehtestatud korra järgi peavad 1980 aastaks ehitatavad autod suutma sõita 3,8 liitri bensiiniga vähemalt 32 km ja 1985.a. autod 44 km et kokku hoida kütteainet.

EESTI PÄEVALEHT
Estniska Dagbladet
Peatoimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstunas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postgiro 60 59 00-0,
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta .... kr. 236:—
Termin (4 kuud) ... kr. 85:—
Kuu .... kr. 23:—

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB
Trükkija: Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB Eskilstuna 1977

Soovitame pühadeks
kohupiima, värskeid mune, hapukoort, eesti kilu, sprotte, halvaad, saunasuitsu sinki, eesti sinepit, kraakovi vorsti j.m.
Garanteerime värske kaubal
R. RAAG
Hötorgshallen, tel. 20 56 98

Telefunken – parem ütle värvi-TV
mida sa ei tarvitse parandusele saata

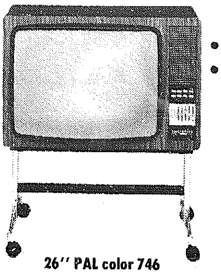

● Täielikult moduliseeritud
● Loomulikud värvid ja äärmiselt terav pilt
Hind 4.195:–
Vana TV eest 600:–
Te maksate 3.595:-
26" PAL color 746
normalms radio & elvaruhus ab
Svandammsplan 2, Hägersten. Tel. 08/45 13 00

● Vastukarva

KUI MITTE OLLA liiga nõudlik, võib ka tänapäeval leida maailmas üht-teist rõõmustavat. Ja võib seda leida isegi "Kodumaast". Nagu näiteks see, et uueks EKP (Eestimaa Kommunistliku Partei) sekretäriks on saanud Arnold Rüütel, sündinud 1928, eestlane, kõrgharidusega. Lause lõpposa on toodud sõnasõnalt "Kodumaa" järgi.

Mis on siis siin erilist, et sellele tasub tähelepanu juhtida? Ei midagi, kui loeme seda uudist ühe silmaga, nagu tavaliselt ajalehti loetakse. Aga lugege seda veel kord. Siis vahest paneb korraga mõtlema, miks ometi on olnud vajalik eriti rõhutada, et ta on eestlane. Muidu pannakse küll harilikult sulgudesse ordenid ja muud sellised asjad, mis otsekohe nimest ei selgu.

Ja siis tuleb esialgse rõõmu asemele inimese südamesse sügav kahtlus. Miks ometi? Mehel on ju vana aus eesti nimi. Natuke saksa lõhnaga küll, aga mis sellest. Kes hakkaks teda milleski muus kahtlustama. Iseasi, kui ta nimi oleks olnud Krivonossov, või kui see vähemalt oleks lõppenud s-tähega.

Ha hakkad korraga kahtlustama, et lehel on olnud hoopis salakavalad tagamõtted. Et see on lihtsalt järjekordne katse suurt ja sõbralikku vene rahvast rehabiliteerida, et rahva viha selle vastu ei pöörduks. Ma ei taha kuidagi uskuda, et selle nii vastutusrikka lehe tegijad ja toimetajad teeksid midagi umbropsu ja ilma läbimõeldud plaanita. Kuigi alati selle plaani jälile ei saa.

HILJUTI OLI SEAL üks teine sõnum, kus oli üles loetud terve rida teaduse-, kirja- ja muusikamehi, kes olid käinud möödunud aasta jooksul väliseestlastele nõukogude kultuuri tutvustamas. Kõik väga ilus ja positiivne asi. Aga korraga artikli pealkiri: "Kultuuriintrigaanid". Meie oma kodanlik-natsionalistlikus lihtsameelsuses poleks midagi sellist kahtlustada osanud, kuna oli pealegi tegemist üsna lugupeetud nimedega. Aga "Kodumaa" peab muidugi paremini teadma. Ja pole selle kohta muud öelda, kui aitäh hoiatuse eest.

Ja nagu öeldud, ega nad midagi kogemata tee. Selleks on neil ometi küllalt pikaajaline praktika.

KOGEMATA ÜTLEMIST, võis juhtuda veel 1940. aastal, kui polnud veel küllaldast dialektilist haridust. Siis võis üks grupp Tallinnas rahuliku südamega kanda miitingul loosungit: "Elagu kõigi rõhutud rahvaste juht seltsimees Stalin!" Ega tulnud keegi esimesel päeval mõttele, et loosung tegelikult on üsna kahemõtteline. Ja ajaleht "Tapa Kaja" sai uueks nimeks "Tapa Bolshevik". Aga selle nime all ilmus küll ainult üks ajalehe number.

Kui mitte kodus olla dialektikas, võib juhtuda äpardusi ka siis, kui keelelistest karidest ja kahemõttelisustest hoiduda. Sest me ei oska kunagi ette näha, mis tulevik toob. Olen ise 1. mail, kui kõik teenistujad välja käsutati (rangelt vabatahtlikult), köndinud loosungi järel: "Elagu kangelaslik Hiina noorus!)". Ja näe, millega nad hakkama said, kui neid küllalt kaua elada lasti.

NÜÜD MA PALUN mind mitte valesti mõista, nagu oleksin ma tahtnud külvata vaenu nõukogude rahvaste vahele, või üldse nõukogude korda laimata. Vastupidi, seal läheb kõik suurte sammudega ülesmäge. Isegi kiiremini kui rahvas suudab sammu pidada. (Nii nagu öeldi kunagi Rootsi kohta, et siin on elutase nii kõrge, et vähesed selleni jõuavad.) Oli ühes teises kodumaa lehes neil päevil sõnum noorpaarist, kes läks mööbliärisse ostma köögitaburetti. Taburette ei olnud, aga selle asemel pakuti ostjatele pehmet tugitooli. Kui paljudel meist on köögis pehme tugitool?

Ja ma ei saa kuidagi aru ostja meelepahast. Vastupidi, peab kiitma leidlikku müüjat, kes oskas käia juba vana reegli järgi: Ostjat ei tule tühjade kätega käest lasta, tuleb pakkuda midagi muud sobivat. Mäletan veelgi oma kooliajast pärit näidet. Kui ostja küsis toaletipaberit ja seda juhtumisi ei olnud, ütles müüja: "Aga meil on väga head peenikest liivapaberit."

ONU PIILU

Sport

Vehklemisedu

Stockholmi üliõpilaskonna meistrivõistlustel vehklemises tuli Oskar Thure Valdsoo tehnikaülikooli värvides mõõga (värja) alal teiseks 5 võiduga.

Võrkpall Canberras

Austraalia pealinnas Canberras kutsuti hiljuti ellu eesti võrkpallimeeskond. Nimeks võeti "Viru". Kapteniks on Ilmar Sein ja meeskonda kuulujad: Hans Guebesch, Erik Holm, Allan Kuslap, Aavo Luik, Rein Mere, Ilmar Midri, Peeter Naar ja Paul Öpik.

Canberras algas esimene võistlusteseeria, mis kestab kolm kuud. Võistleb 90 mees- ja naiskonda, nende seas ka "Viru". (M.K.)

Teemaõhtu tegelasi. Vasakult Edmar Kuus, Alfred Pisuke, Helmi Eller, Kalju Lepik, Herbert Salu, Harri Kiisk ja Leonid Laid. (Foto Lepper).

Kultuuri Koondise teemaõhtu pühendati Otto W. Masingile

Eest Kultuuri Koondise korraldusel toimus Eesti Majas 25. märtsil järjekordne kirjandusõhtu. On harva olnud nii terviklikke ja sisutihedaid õhtuid kui see Otto Wilhelm Masingile pühendatud ettekannete rida. Üldse tundub olevat õigem, kui õhtu kava on kontsentreeritud teatava kindla teema ümber.

Üldtutvustav ettekanne Masingi kohta oli Helmi Ellerilt, sisutihe, ammendav, kõike olemasolevat materjali arvestav. Dots. Herbert Salu aga tutvustas Masingit kui inimõiguste eest võitlejat valgustusaja ideede tagapõhjal. Dots. Salu ettekanne sisaldas palju originaalmaterjali isiklike uurimuste tulemusena. Ühenduses avasõnaga luges Ka lju Lepik ette A. Sanga luuletuse Masingist, mehest, kes andis eestikeelele õ-tähe. Edm. Kuus kandis ette Masingi populaarse valmi "Päts".

Esitaja oli tabanud just õige tooni selle vanaaegse pikaloo tõlgendamiseks. Muusikalises osas esinesid Alfred Pisuke ja Harry Kiisk. Ettekandele tuli Avessoni "Aaria" ja. Kapi viis eesti tantsu. Needki sisulises kooskõlas suuliste ettekannetega.

Allakirjutanu ei ole kompetentne muusikat kommenteerima, võisin aga koos hiirvaikse publikuga imetleda seda täpset koostööd mängija ja saatja vahel ning Pisukese virtuooslikkust viiuli kasutamisel.

Helmi Eller kõneles kokkuvõttes järgmist: Euroopas, eriti Prantsusmaal valitsevad valgustusfilosoofilised ideed leidsid tee ka Eestisse, kus need avaldusid talupoja mõistust ja hinge harida tahtva estofiilsuse näol. Nende ideede püsivamaid kandjaid oli Rosenplänter, kes 20 aasta jooksul andis välja "Beiträge zur genauern Kenntniss der ehstnischen Sprache" (Lisangud eesti keele täpsemaks tundmaõppimiseks). Selle ajakirja kaastööliseks oli ka Masing, kes oli keskseks kujuks meie estofiilide seas.

Huvi masingi vastu on viimasel ajal süvenenud ja ta kohta on endistele lisaks ilmunud mitmeid uusi uurimusi ja muid tutvustavaid töid. Sajandi algul kirjutas M. Lipp Masingist. Nüüd on aga L. Anvelt põhjalikult läbi töötanud masingi kirjavahetuse. L. Lumistelt ilmus käesoleval aastal "Eesti ajakirjanduse ajalugu", milles Masingi ajakirjanduslikule tegevusele on antud ruumi 10 lk. ulatuses.

J. Kross on kirjutanud Masingist lühiromaani "Taevakivi" ja A. Sangalt tunneme luuletust mehest, kes andis eesti keelele õ-tähe. Kõrgema hariduse sai Masing Saksamaal Halle ülikoolis kust on pärit ka ta vabameelsed rahvavalgustuslikud ideed.

Ta repetuaar on mitmekülgne, ta on olnud rahva- ja ajakirjanik, arvustaja ja keelemees, kooli- ja vaimulik kirjanik. Peale muu hoiatas ta rahvast liigse kirikuskäimise ja ülejõu piiblilugemise eest, mis on otse kuulmatult edumeelsed nõuaanded selleaegse pastori kohta.

Aga Masing õpetas ka põlluharimist ja tervishoidu ning tutvustas rahvalikult uudiseid, mõisteid ja võõraid nähtusi. Ta kritiseeris pastorite vähest eesti keele oskust ja selle parandamiseks andis ta välja "Ehstnische Originalblätter fur Deutsche" (Algupärased eestikeelsed lehed sakslaste jaoks). Seal kutsus ta üles sakslasi eesti keelt õppima, mida ta pidas lühemaks, ilusamaks ja konkreetsemaks kui saksa keelt.

Küllalt kõrge tasemega lugemismaterjal ei äratanud aga sakslaste huvi ja 1818 pöördub Masing eesti lugejate poole "Pühhapäwa-Wahheluggemistega", mida on nimetatud eesti rahva entsüklopeediaks. Seal kasutas ta esmakordselt õ-tähte, teatavasti idamurrete mõjul laiemas ulatuses kui see hiljem kirjakeeles maksma jäi.

Suur töö oli ka talurahva seaduse tõlkimine, millega Masing pani aluse eestikeelsetele juriidilistele terminitele. Masingilt on ilmunud ka terve rida kooliraamatuid. 6-aastase vaeva tulemusena sai ta "Marahwa Näddala-Lehe" väljaandmisloa. Leht ilmus majanduslike raskuste kiuste 4 aastat. Sisu kandvama osa moodustasid rahvavalgustusliku tendentsiga lood, aga oli ka kasulikke teateid tööst ja kaubandusest, majanduse, ajaloo jm. aladelt.

Samuti katkeid eesti kirjandusloost ja ilukirjanduslikke katseid, nende hulgas populaarseks saanud valm "Päts". Nädalalehe sisu oli uudne, mitmeti lähedane tänapäeva ajalehele. Puudus aga vastav lugejaskond ja Masing ei saanud enamasti trükikulsidki tasa. Teine tuntuim Masingi väljaanne on "Marahwa Kalender ehk Täht-ramat", milles oli teateid kodumaa ajaloost ja kohtadest, samuti kasulikke arstiteaduslikke õpetusi.

Masing pidas end alati sakslaseks, aga ta tundis põlevat huvi eesti keele ja selle kõnelejate vastu ja uskus nende tulevikku. Tal on väga suured teened eesti keele arendamisel ja rahva teadmiste avardamisel. Ta on mitmetel aladel olnud pionääriks, kõige muu kõrval ka raamatuillustreerijana.

Dots. Salu teemaks oli O W Masing ja inimõigused". Viru-Nigula, kus Masing tegutses, on rannaäärse paigana keelatud piirkond, kus uurimine pole soovitav või on hoopis võimatu. Masingi Halle-perioodi teiste ajajärkudega võrreldes pole aga üldse uuritud.

Salu kirjeldas selleaegsesse üliõpilaselusse puutuvaid episoode, öeldes et "Gaudeamus" oli sel ajal uus laul ja juba siis kurdeti taga kadunud "alte Burschenherrlichkeiti". Kaduvuse teed on läinud ka üliõpilasunivorm valgete pükste, helesinise kuue ja säärkute näol.

Ka selgitas ta mõistatusliku laulu tähenduse nn. kivikangelastest: tänavad olid kevadel-sügisel ka linnades porised ja tudengite riietus vähe sobiv neil liikumiseks. Teeäärtesse oli aga asetatud kive, mida mööda võis neil hüpates kuiva jalaga edasi saada. Kui aga keegi vastu tuli, lükati see lihtsalt porri. Kes end parimini klaaris, see oli kivikangelane.

moed tulid Pariisist, nii ka uued ideed. valgustusaja filosoofide mõtted ulatusid Hallessegi, millest ka masing osa sai. Prantsuse revolutsioon 1789. a. avaldas mõju igale poole, olles valgustusaja meeste mõtete tagajärg. montesquieu, Rousseau, Diderot, Voltaire on nimed, kelle mõtted masse liikuma pandi. Tekkis käärimisi Veneski, kus valitses pärisorjus nagu meiegi kodumaal. Katariina II valgustatud monarhina püüdis algul teha reforme, kuid Paul I (1796) laskis kõik vene alamad välismaa ülikoolidest koju kutsuda. Ohtlikud raamatud konfiskeeriti ja nende omanikke karistati.

Kõneleja tõi näite, kus üks täiesti apoliitiline üliõpilane sai raske karistuse Siberisse saatmise näol ainult ühe süütu Schilleri raamatu pärast ("An die Freude"). Nikolai I ajal lubas vürst Uvarov 50 aasta jooksul venemaa vabana hoida valgustusaja ideedest. see on õnnestunud kaugelt pikemaks ajaks, sest Carter on öelnud tänapäevagi kohta, et vabameelseid ideid kardavad venelased rohkem kui aatomipommi.

Kõigest hoolimata ulatusid vabameelsed ideed ka talupoegadeni ja Masingi ajal oli näit. Kose-Uuemõisas talupoegade sõda (1805). Protestiti öise rehepeksu vastu. Appi tulid ka naaberkihelkonnad. Talupoegade vastu saadeti aga sõjavägi, kelle ülevõimu vastu ei saanud maarahva vikatid, hargid ja kirved.

Ka hilisem Mahtra sõda lõppes hirmsate karistustega. selge on, et inimsusideed tulid vabameelsete üliõpilaste kaudu, keda kõiki ei õnnestunud koju käsutada. Ka Masing oli Hallesse unustatud.

Edasi andiski referent ülevaate Halles sel ajal tegutsenud õppejõududest. Sel ajal oli seal domineeriv filosoof Chr. Wolffi õpetus, mis oli väga vabameelne ja inimõigusi kaitsev. Edasi jurist Tomasius, kes tegi Preisimaal lõpu nõiaprotsessidele, millele teisedki maad järgnesid. (Ka Viru-Nigulas oli 17. saj. nõidade põletamist.) Edasi pietistlik teoloog ja pedagoog A.H. Francke, kellest Masing eriti palju õppis.

Francke ideid mööda pidi hõlbustama hariduseandmist neile, kellel pole võimalusi õppeasutustesse pääseda. Ta asutas orbudemaja, kooli, trükikoja, raamatukaupluse, apteegi jne. Kõik vabatahtlike annetuste kaudu. Lõpuks oli tal 40 kingitud mõisat, 2200 õpilast, üle 100 õpetaja.

Kogu tegevus pidi olema rajatud kristlikule õpetusele. Masingi Halles oleku ajal töötas see kool ja seal oli arvatavasti õpetajana ametis ka tema.

Kõik need Hallest saadud vabameelsed ideed tiivustasid Masingi rahvavalgustuslikku tegevust kodumaalgi, kus ta väsimatult võitles talupoegadele osaks saanud ülekohtu vastu. Tsensuur oli aga tugev, naaberkihelkonnas suleti raamatukogugi ja keelati sealt laenamine. Masing pani oma tõekspidamised kirja mõistujuttude kujul ja sai sel moel öelda, mis tal südamel. Masingi töö-, elu- ja võitluskäiku jälgides võib öelda, et "Päts" on autobiograafiline valm.

Kirjandusõhtu lõpetas Leonid Laid öeldes, et ta meel läheb kurvaks, kui sõnajärg temani jõuab, sest tal on kahju, et need head ettekanded on lõppenud. Võisime täiel määral temaga ühineda.

E.E.

Salajane kokkulepe Pekingiga?

WASHINGTON (VES) — Välisminister Vance on andnud korralduse, uurida läbi kõik välisministeeriumi salajased kaustad, et selgitada, kes Nixon ja Kissinger on teinud Hiinaga mingi salalepingu, kirjutab "Human Events".

On teatavaid andmeid, et Nixoni ja Kissingeri poolt on antud lubadus sidemete katkestamiseks Taivaniga. Vaatleja Joseph Kraft kirjutas mööd. nädalal, et Hiina mitteametlik esindaja USA-s Huang Chen on ütelnud president Carterile, et seesugune lubadus olevat antud.

EKK SUUR RAAMATUTE ODAVMÜÜK 1977
15. maini 1977

A-seeria raamatud:	köit.	br.
Rumor, Kuldlind, n.	5:00	3:00
Jaks, Keldrist pööningule, n	,,	,,
Kork, Relvalood, n.	,,	,,
Jakobi, Suvekodumaa, n.	,,	,,
Krusten, Hullumajast möödumisel, m.	,,	,,
Mettus, Süda peo peal, m.	,,	,,
Lundborg, Soomusautoga, m.	,,	,,
Krusten, Huupi valitud, n.	,,	,,
Saare, Müürilill, n.	,,	,,
Kolk, Väikemees, n.	,,	,,
Kivikas, Verimust, n.	,,	,,
Mäelo, Keerdsõlmed, r.	,,	,,
Jaks, Mapp n.	,,	,,
Mettus, Mask ja nägu, m.	,,	,,
Willmann, Peotäis tuhka III, r.	,,	,,
Kolk, Et mitte kunagi, r.	,,	,,
Krusten, Pikerpõld, r.	,,	,,
Valgma, Elu üksiklinnud, r.	,,	—
Mäelo, Võõras veri, r.	,,	—
Krusten, Neiuke, r.	,,	—
Rumor, Tuuleviiul, n.	,,	—
Kolk, Küla põleb, r.	,,	—
Krusten, Kaugelviibija, m.	,,	—
Kork, Neli musketäri, r.	,,	—
Helbemäe, Sellest mustast II, r.	,,	—
Mägi, Karneval, r.	,,	—
Jaks, Eikellegi maal, r.	,,	—
Uibopuu, Lademed r.	7:00	5:00
Ristikivi, Kanekordne mäng, r.	,,	,,
Mäelo, Teised tuuled r.	,,	,,
Mettus, Soovimata külalised m.	,,	,,
Kangro, Keeristuli, r.	,,	,,
Lindsaar, . . . ja sõdurid II, r.	,,	,,
Mägi, Viimane paar, n.	,,	,,
Kaljumägi, Tuuleveski, r.	,,	,,
Türner, Siinpool Eedeni, n.	,,	—
Uibopuu, Mosaiik, n.	,,	—
Kork, Tänavakuningad, r.	,,	—
Mägi, Lippude vahetus, r.	10:00	8:00
Kangro, Emajõgi, r.	,,	,,
Krusten, Laevasõit Leaga, n.	,,	,,
Uibopuu, Keegi ei kuule meid I, r.	,,	,,
Uibopuu, Keegi ei kuule meid II, r.	,,	,,
Mäelo, Homne päev, r.	,,	,,
Laretei, Saatuse mängukanniks, m	,,	,,
Mälk, Hommikust keskpäevani, m.	,,	,,
Helbemäe, Pagejad, r.	,,	,,
Kangro, Öö astmes x, r.	,,	,,
Mägi, Uued isandad, r	,,	,,
Gailit, Kas mäletad, mu arm? II, r.	,,	,,
Ristikivi, Õilsad südamed, r.	,,	,,
Ristikivi, Lohe hambad, r.	,,	,,
Kangro, Kivisild r.	,,	—
Nõu, Tiiger, tiiger, r.	,,	—
Köpp, Mälestuste radadel III, m.	,,	—
Kangro, Must raamat, r.	,,	—
Raag, Kõuepilvede saatel, m.	13:00	11:00
Mäelo, Võõrsil, m.	,,	,,
Kangro, Puu saarel on alles, r.	,,	,,
Raag, Saatuslikus kolmurgas, m.	,,	,,
Rumor, Aegade sadestus II, m.	,,	,,
Nõu, Paha poiss, r.	,,	,,
Mälk, Kadunud päike, n.	15:00	13:00
Warma, Diplomaadi kroonika, m.	,,	,,
Kalmus, Kadunud saar, m.	,,	,,
Jaks, Aruanne, n.	,,	,,
Ristikivi, Põlev lipp, r.	,,	,,
Raud, Sulg ja raamat, m.	,,	
Ekbaum, Kärestik, r.	,,	—
Krusten, Laul kõrgel, r.	,,	—
Susi, Üle lahe, r.	,,	—
Gailit, Muinasmaa, r.	,,	—
Kangro, Joonatan, kadunud, veli, r.	17:00	15:00
Ristikivi, Rõõmulaul, r.	,,	,,
Kivikas, Kodukäija, r.	,,	,,
Thoen, Teisele rannale, r.	,,	,,
Kivikas, Nimed marmortahvlil IV, r.	,,	,,
Mägi, Neli emandat, n.	,,	,,
Kivikas, Tulililled, n.	,,	,,
Pihla, Teed ja käljad r.	,,	,,
Ekbaum, Varjude maja, m.	,,	,,
Uibopuu, Markuse muutumised, r.	,,	,,
Kalmus, Juudas, r.	,,	,,
Mägi, Risti riik, r.	,,	,,
Ekbaum, Kontvõõras, r.	,,	—
Ristikivi, Surma ratsanikud, r.	,,	—
Ekbaum, Õiguse nõudja, r.	,,	—
Suits, G. Suitsu noorus, m.	,,	—
Mägi, Tants hämarusse, r.	,,	—
Gailit, Kas mäletad. . .? III, r.	,,	—
Mälk, Kevadine maa, r.	,,	—
Üle maa ja mere, reisikirjad	—	,,
Lindsaar, Paelamehed, r.	—	,,
Kolk, Mõned päevad septembris, r.	—	,,
Mägi, Taalrimäng r.	—	,,
Mälk, Kadunud päike, n.	—	,,
Ekbaum, Arm ja ahnus, r.	—	,,
Mettus, Ainus paradiis, m.	—	,,
Nõu, Kass sööb rohtu n.	—	,,
Kork, Tammiraiujad, r.	—	,,
Kork, Armud läinud r.	—	,,
B-seeria raamatud:	löit.	br.
Universitas Tartuensis, t.	30:00	—
E. Uustalu, Eesti Vabariik t.	25:00	17:00
Mägi-Ristikivi-Kangro, E. kirj. paguluses, t.	,,	,,
Meie Maa IV, pilditeos	14:00	—
Estlands ansikte	20:00	—
Kangro, Minu nägu, l.	,,	—
Gailit 1891—1960, mälestusteos	6:00	—
Künnapas, Suured mõtlejad, t.	5:00	2:00
W. Goethe, Faust II, nd.	,,	—
Rannit, Kaljud, l.	,,	—
Oras—Kangro, Estonian Litt. I Exil.	—	5:00
Suits, Eesti kirjanduslugu I, t.	—	,,
Kangro, Merre vajunud saar, nd.	—	,,
Tont teab, noorte autorite, kt.	—	4:00
Lepik, Kollased nõmmed, l.	—	,,
Kangro, Puud kõnnivad kaugemale, l.	—	,,
Ivask, Oktoober Oklahomas, l.	—	,,
Ivask, Ajaloo aiad, l.	—	,,
Laaman, Süda vaatab kiikriga, l.	—	,,
Rumor, Liivakella all, miniatuurid	—	3:00
Kangro, Varjumaa, luuletuskogu	—	,,
Kangro, Suvihari, luuletuskogu	—	,,
Lepik, Marmorpagulane, luuletuskogu	—	,,
Kangro, September, luuletuskogu	—	,,
Mägi, Vastuhelgid, luuletuskogu	—	,,
Tuulse, Liiv ja lumi, l.	—	,,
Mägi, Regivärsid, l.	—	,,
Kangro, Earthbound, l.	—	3:00
Uibopuu, Fyra eldar, r.	—	8:00
Nõu, Oi, oi, oi, mis juhtus, laster	—	,,
Ristikivi, Sellid, laster	—	,,
Ristikivi, Semud, laster	—	,,
Meie kirjanikke, lühimonograafiad järgmistest kirjanikest: Ristikivi, Rumor Krusten, Mälk, Kangro, Helbemäe, Lepik, Kivikas ja Lühike e. kirjanduslugu I ja II (A. Mägi) . . iga monogr.	—	5:00

Hinnale lisandub käibemaks 17,65%, tegelik ristpaela saatekulu ja postiluna puhul lunamaks. Saatke tellimised lisatud aadressil, kriipsutades alla soovitud raamatud ja ära märkides, kas soovitakse köites või brosh., kui mõlemaid raamatuid müügil on. Kui köidetud raamatud lõpevad, täidetakse tellimine brosh. raamatutega või vastupidi.

EESTI KIRJANIKE KOOPERATIIV,
Fack 1, 220 03 Lund 3.
Tel. 046-12 17 19, ja 046-11 96 90,

Deporteeritu jutustab:

Surnule matuse eel tääk rindu 'Võibolla elab veel ja põgeneb'

Eelmine deporteeritu kirjeldus Eesti Päevalehes 13. märtsil lõppes sellega, kuidas Baimi sunnitöölaagris suri algul päevas 30—40 vangi tiisikusse ja pellagrasse. Edasi jutustab deporteeritu sellest, kuidas neid vaeseid surnuid maeti. "Matmine toimus öösetі. Vangilaagri väravast väljumisel lõi valvur veel surnule püssitäägiga rindu, et juhtumil, kui vangil võiks veel hing sees olla, et ta siis enam põgenema ei pääseks. Nii naised kui mehed aeti ihualasti auku. Pärast sõja lõppu pandi siiski käskkirjaga kehtima kord, et surnud tuleb matta vähemalt pesuväel: Olin sellal juba meditsiiniõde mistõttu tean, et pesu vähesusest olenevalt riietati surnud sõna tõsises mõttes kaltsuräbalatega, mis enam kuhugi mujale ei kõlvanud."

1 Töötasin sanitarina pooleteist aastat meeste peahaiglas Baimis. Minu tööks oli kolm korda päevas haigeile söök kätte viia, mille ülemõde välja jagas. Iga 12 päeva järel tuli haiged viia vannituppa, kus neid üks naine aitas pesta. Andsin tema kätte iga haige puhta pesu ja sain vastu musta. Algul juhtus mulle kohe äpardus.

Kui vanniruumist palatisse tagasi tulin, oli mu puhta pesu pakk kadunud. Keegi ei ütelnud mulle, kuhu see jäänud oli. Kurtsin parajasti palatisse tulnud velskerile oma häda. Tema leidis peagi süüdlase. Üks haige noormees, endine vargapoiss, oli mu pesupaki akna kaudu oma sõpradele aramüümiseks välja andnud.

Kui oleksin siis juba õde olnud, oleks mu kuupalk pesu kadumise korral ära võetud. Õed said laagris 25 rubla kuus, arstid 50 rubla. Kuid minult poleks neil olnud midagi võtta. Õnneks avastas velsker süüdlase, kelle ähvardas haiglast välja kirjutada, kui ta pesu tagasi ei too. Väljakirjutamist kartsid kõik haiged. Varsti oligi pesupakk kohal. Sellise pahanduse vältimiseks hoidsin edaspidi pesupaki sanitaride toas.

Mu suurimaks töökohustuseks oli hoolitseda, et haiged ja nende asemed puhtad oleksid. Puhtuse hoidmise pärast sattusin mitu korda perenaisega tülli. Ta süüdistas mind, et ma võtvat puhast ihu- ja voodipesu iga päev rohkem välja kui teised sanitarid ühtekokku. Püüdsin talle selgeks teha, et minu hoole all on kõige raskemad ja nõrgemad haiged. Oleks suur ülekohus lasta neid märjalt ja mustuses lamada. Selline selgitamine oli siiski asjatu.

Aga siis juhtus mul suur pahandus ühe haigega, surijaga, ja see põhjustas minu lahkumise haiglast. Pärast haige pangelkäimist, kui teda korralikult tekiga katsin, lõi ta mulle — ootamatult ja nähtava vihaga — jalaga nii tugevasti rindu, et olin vaarumas põrandale. Vihastasin nii, et silmade ees muutus mustaks.

Tõmbasin noormehel teki pealt ja lõin talle paar korda vastu paljast istmikku, nii et peopesa tundus rebenevat. Ja siis sain veelgi suurema häbematusega toime. Ütlesin talle: "Tunnen ainult headmeelt, kui sina, raibe, mõne nädala pärast maamullas kõdunemas oled!"

Kuid siis märkasin, et noormees oli silmad sulgenud ja näis elutuna oma asemel. Ka teised haiged palatis olid nagu surnud, lamades haudvaikselt. Mu hirmus ütlus oli ka neid tugevasti rabanud. Katsin siis haige noormehe uuesti korralikult, läksin arstikabinetti ja jutustasin arstile kõik, mis oli juhtunud. Arst ütles mulle: "Teie väljendus haigele oli väga vale tegu. Hoolimata sellest, et olete sanitar, ei tohi teie kunagi haigele ütelda, et tema olukord on lootusetu. Aga et teie teda lõite — selle oli ta ära teeninud. Ta kohtleb alati kõiki haiglatöölisi nii ülbelt, et minugi käsi on mitu korda tema karistamiseks tõusnud. Ma pole teda aga julgenud lüüa."

"Mis seal siis karta oli," ütlesin vahele, "ta ju peatselt surija." — "Tema küll, kuid ta on üks Leningradi mõrtsukaid, ja meie laagris on neid paarsada. Nad hoiavad kokku nagu üks perekond. Kui see haige noormees ütleb akna kaudu oma sõpradele, et nad teile kätte maksaksid, ega nad ei mõtle teid siis mõrvata.

Surm on nende arvates liiga kerge karistus. Aga nad võivad teie selgroo murda, nagu nad tegid noore Manjaga haiglas, kui ta oma kavaleri maha jättis. Või lõikavad nad muskli istmiku kohal läbi. Siis käite samuti nagu velsker Rubinstein."

See viimane kohutas mind eriti. Vaene Rubinstein käis hüpates nagu konn: maani alla ja siis jälle üles. Ütlesin samas arstile, et loobun kohe haiglatööst. Mulle on pakkunud üks eestlanna juba ammugi kergemat tööd. Arst vastas, et ta ei teadvat praegusel hetkel ütelda, mis ma tegema peaksin.

KUDUMISBRIGAADIS

Ma lahkusin sanitari kohalt ja läksin kudumisbrigaadi, kust ümbruskonna vabamad inimesed endile koetud esemeid tellida said. Juhatajaks oli seal Tallinnast pärit Mare T., noor ja ilus naine, aga kahjuks liiga vabade elukommetega. Olin talle küll selgeks teinud, et ma kududa ei oska, aga tal oli inimesi tarvis, keda ta usaldada võis. Tellijad tõid talle oma lõngad.

Mitu suuremat kasti oli täis igasuguseid ja mitmevärvilisi lõngakerakesi. Ta oli sageli märganud lõngakerade kadumist. Ta ütles, et minu ülesandeks jääb alati siis barakis olla, kui ta ise väljas viibib. Leiva saavat ta mulle välja kirjutada ka siis, kui ma tööd ei tee. Muidugi, ta pidi teiste kudujate tööprotsente kärpima ja neid minu arvele kirjutama. Vaestele vangidele tehti ülekohut mitmel viisil!

Tööta ei tahtnud ma ka istuda. Brigaadis oli ligi 50 naist, sakslannad ja vene nunnad. Enamik nendest oskas väga ilusaid esemeid kududa. Minu üks naabritare oli sakslanna Mia S., kes oli juba noore tütarlapsena tsaariajal Vene saatkonnas Berliinis töötanud. Seal oli ta tutvunud kõrgema saatkonna ametnikuga ja temaga abiellunud. Ta mees Solovjev oli mitme mõisa omanik ja oli kirjutanud ka mõned mälestusraamatud oma läbielamustest.

Ta suri "õigel ajal" riipöörde algul. Nüüd oli siis Mia, see kena ja meeldiv inimene, Siberi vangilaagrisse sattunud. Palusin teda olla mulle abiks kudumisekatsetes. Kuid ta ütles kohe abist ära, kuna tal ei jatkuvat aega millekski muuks kui oma igapäevase leiva väljateenimiseks. Õnneks istus tema kõrval teiselpool noor Volga-sakslanna Emma, kes vahetas Miaga kohe kohad ja oli mu truu ja armas õpetaja nii kaua kui ma juba ise kampsuni kudumisega toime sain. Emma oli meie brigaadi parim kuduja. Ta oskas igasuguseid mustreid kududa, ka ilusaid pitsmustreid.

Teine hea kuduja oli austerlanna, rikka juveliiri abikaasa Viinist. Ta jutustas sellest, kuidas nad mehega, mõlemad juudid, arutasid, kuhu põgeneda, kas USA-sse või Venemaale.

Lõpuks otsustasid Venamaa kasuks. Nad pakkisid neli kohvritäit kuld- ja plaatinast ehteasju ja kalliskive ja jõudsid nendega ka üle piiri Venemaale. Kuid siis võetud ka kohe kohvrid ära, kaalutud ehteasju ja antud tõend, et saadud nii ja nii mitu kilogrammi kollast ja valget metalli. Kullast, plaatinast ega kalliskividest mitte sõnakestki. Raskeim oli aga naisele teadmatus mehest, kellest polnud aastate jooksul midagi kuulda.

Mu tõeliseks sõbraks sai väike Käthe H. Sõprus meie vahel algas kohe, kui Käthe kuulis, et olen pärit Tallinnast. Ta oli Krimmi pastori tütar. Isa oli aga Tallinnas sündinud ja üles kasvanud. Pärast Tartu ülikooli usuteaduskonna lõpetamist oli isa Krimmis saksa koguduse pastoriks. Oli aga kohe II maailmasõja algul kogu perega arreteeritud ja laagreisse saadetud.

Tüüpiline vahitorn, mida idas kasutatakse vangilaagrite efektiivsel valvamisel.

Pastor ise, tema abikaasa, nende ainus poeg ja üks kolmest tütrest olid laagris surma saanud. Käthe ja üks õde pääsid laagrist eluga. Surnud õe kaks last, mõlemad tütred, olid lastekodusse paigutatud. Üks tütar suri seal. Teine oli hiljem kommunistiks muutunud, usku mõnitanud ja teisitimõtlejaid vihkama hakanud. Käthe nuttis alati, kui ta meenutas kommunistist õetütart. Praegu on Käthe oma õga Lääne-Saksamaal, kuhu nad pääsid alles 1973.

Nunnadest mäletan hästi ühe endise Kasahstani kloostri ülemat. Oli suur ja tugev naine. Oskas varem korralikult kududa. Nüüd olid aga tema silmad viletsaks jäänud. Ta tegi sageli kudumistöös niivõrd palju vigu, et tema töid ei tahetud enam vastu võtta ning pidi seetõttu lahkuma kudumisbrigaadist. Ta läks õmblema vateeritud tekke, mis tehti samuti vabamate inimeste tellimiste täitmiseks.

Endine kloostriülem oskas endale laulmisega lisatoitu teenida. Ta omas ilusa ja kõlarikka hääle. Paljud andsid talle pärast laulmist midagi söödavat ja ta jäi ka alandlikult ande ootama. Aastailt oli ta juba üsna vana, hallide juuste ja väga kortsunud näoga. Pärast kloostri sulgemist oli ta eluks ajaks vangilaagrisse saadetud, kus tal tuli palju läbi elada ja kannatada.

HAIGLAS "SUVITAMAS"

Kudimisbrigaadis olin pisut üle aasta. Olin siis jälle üldtoidul ja alatoitlus andis end peagi tunda. Jäin pellagrasse. Juba pool aastat oli kõht korrast ära, aga ühtki abistajat ei olnud. Abistajaks sai aga lõpuks jälle doktor B.

Meie tervishoiuosakonna ülema tädi oli taas meie haiglasse "suvitama" tulnud, nagu ta tegi seda igal aastal. Temale tuli siis määrata sanitar, kes nii tema kui ka tema palati eest hoolitsema pidi. Meie peahaigla üks õdesid tuli ja teatas, et mina olevat ülemuse tädi juurde sanitariks määratud. Teadsin ju, et sanitari töö pole kerge ja ma ütlesin pakutud kohast ära.

Õhtul tuli arst ise ja tegi mulle selgeks, et põen juba teise järgu pellagrat, mis peagi kolmandasse järku jõuab, ja siis ei aita enam midagi, ka mitte hea söök. Seedenäärmed maos on siis juba atrofeerunud.

Arsti sõnade mõjul läksingi siis kudumisbrigaadist jälle haiglasse. Töö oli seal seekord hoopis teine kui sanitari töö üldpalatis. Ülemuse tädi oli vanem naine, juuditar, jalaproteesiga, mida ta oskas ise ära võtta ja jälle ümber siduda.

Minu ülesandeks oli hoolitseda, et meie väike palat, kus me kahekesi elasime, oleks kõigiti korras ja et patsiendil igav ei oleks. Pidin temaga kogu aeg kõnelema ja talle lugema. Õnneks oli tädi nii jutukas, et mitte mina teda, vaid tema mind lõbustas. Ettelugemine oli sama lihtne. Raamatu lugemist oli üsna vähe, seeeest pidin aga iga päev vähemalt ühe ajalehe ette lugema.

Tädi oli kena inimene. Tema isa ja meie ülemuse isa olid vennad. Mõlemad olid olnud juudi sünagoogi rabid. Võib-olla on sellega tädi inimlikkus seletatav. Ta muutis ka minu töö üpris kergeks sellega, et nõudis palati korrastamiseks lisajõude. Nii saime ühe meessanitari, kes vajaduse korral ahju küttis, ja naise, kes palati korras hoidis.

Minu üks töid oli sööklast tädile toidu toomine. Seda valmistati eriti tema jaoks ja anti nii rikkalikult, et jatkus ka minule. Oma haiglasöögi andsin eesti meestele, kes otsustasid selle söömise järjekorras. Sellega ei saanud küll keegi oma alatoitlusest lahti, aga iga mees sai ometi paar korda kuus oma kõhu korralikult täidetud.

Esimesel korral oli tädi järjest üksteist kuud meie juures "suvitamas" ja järgmisel aastal üheksa kuud. Sain nii oma tervise jälle tagasi ja eesti mehed olid ka olukorraga rahul.

Külalist Eestist tabas halvatus

NEW YORK (ME) — Kauaaegsel Rochesteris N. Y. eluneval kaasmaalasel õnnestus pärast aegavõtvat asjaajamise protseduuri oma Eestis elavale õele saada väljasõidu viisat, et oma venda külastada. Kauge külaline saabus siia maale just mõni päev enne jõule.

Kas oli põhjuseks suur erutus või lihtsalt loomulik haigestumine, pole veel täielikult selgunud, kuid paar päeva pärast külalise saabumist ühel hommikul teda hommikusöögile ei ilmunud. Kontrollimisel selgus et õega oli juhtunud midagi väga tõsist. Nimelt leiti ta magamistoast täielikult halvatuna. Kohale kutsutud kiirabiga toimetati ta kohe haiglasse.

Õnneks haige paranes niivõrd hästi, et kahe nädalalise haiglas viibimise järgi lasti ta kodusele ravile. Vend muidugi informeeris vahepeal haige Eestis elavat poega, kes omakorda hakkas viisat taotlema, et ema koju viia, kuna haige tervislik olukord ei oleks lubanud pikka reisi üksi ette võtta. Mõne nädalalise viivituse järele jõudiski ka poeg USA-sse. Jaanuari lõpul asusid ema ja poeg tagasi koduteele.

Ettenägematuse tõttu ei olnud siinsetel sugulastel võetud mingisugust kindlustust külalise jaoks. Selle tõttu on nüüd sugulased vastuvad igasuguse ravimisega seosesolevate kulude eest. Teadaolevatel andmetel ulatub ainuüksi haiglaarve üle paarituhande dollari.

TIPSTJÄNST

TIDIGARE TIPS

på grund av Påsk-helgen

Sista inlämningsdag:

ONSDAG 6 APRIL

(Hos vissa ombud redan tisdagen 5 april)

Saksamaa-eestlaste suurüritus Bocholtis

BOCHOLT (EPL) — Paljudes eestlaste asukohtades Saksamaal teostus EV aastapäeva tähistamine juba varemalt, sellega võimalusi luues koondatud suuremaks ühisürituseks 12. märtsil Bocholdis.

Saksamaa eestlaste keskkomitee Põhjareini-Westfaalia osakonna Bocholdi Eesti Rahvuskoondise korraldusel leidis aset EV aastapäeva pidulik aktus kultuuri- ja seltskondliku osaga "Pannemann-Ecki" ruumides, selle aasta esimesi suuremaid ühis-üritusi.

Kogunes ligemale 200 eestlast, nende hulgas ka sakslastest sõpru, ligemale 30 eestlaste asukohtadest: — Bielefeld, Bochold, Bohn, Dorningen, Dortmund, Düsseldorf, Eindhoven (Holland), Enningerloh, Goch, Kleve, Köln, Leverkusen, Liege (Belgia), Lüttig, Lüübek, Metmann, Mönchen-Gladbach, Münster, Schiefbahn, Solingen, Brüssel (Belgia), Rotterdam (Holland), Waldbröhl, Wupperthal ja mujalt.

Kohal olid ka Saksamaa eestlaste esindaja liiduvabar.juures Reisenberg, Bocholdi abilinnapea Fischer, eestl.esind. Reini-Westfaalia maavalitsuse juures Särev, paljude rahvuskoondiste esimehi — Vilma Belifante Saidlo — Hollandist, Purga — Köln, Otter (Belgia), Ida Kutzer — Düsselforfist. Ader Bochodist ja teisi.

Õhtu algas pühalikult avalauluga — Aavik, Hoia Jumal Eestit — "Leelo" koorilt Villi Laidsaare juhatusel. Peakorraldaja Aderi avasõnale järgnes Saksa hümn koorilt. Oma kõnes Jaan Purga tõi Eesti Vabariigi loomisemõtte esile ajalooliselt legendi valguses. Tervituste osas Reisenberg oma sõnavõtus esitas ka saabunud tervitusi, ka E. V. peakonsul Jaaksonilt jt. Tervitusi ütlesid Vilma Belifante Saidlo Hollandist, Otter Belgiast jt.

Allakirjutanud oma lühisõnavõtus, kuuludes keskorganisatsioonidesse, rõhutas Saksamaa eestlaste tihedat koostööd omavahel ja ka Saksa sõpradega, andes kõrge hinnagu "Leelo" koorile, kus 30 a. kestel on koos käidud harjutusteks isegi sadade kilomeetrite kauguselt.

"Leelo" segakoor esines koos ava- ja lõpuosaga neljal korral, leides vaimustavat vastuvõttu. Rahvatantsugrupid "Tungal" ja "Põhjala" vastavalt Maret Kalda ja Helgi Kivi juhatusel said mõjukate aplauside osalisteks. Solistidena Linda Michel ja E. Pent esinesid mitmel korral, tõstes peomeeleolu haritippu.

Aderi lõpusõna ja lillede jagamisega eeskava peaosalistele lõppes aktus ja kultuuriõhtu hümniga.

Järgnes seltskondlik osa õhtusöögi ja tantsuga kuni kesköönі.

H. MICHELSON

Torshällas Rootsis suri 19. märtsil Lena Koinberg, sünd. 21. juulil 1882 Eestis. 94-aastane lahkunu elas viimased aastad St. Olofsgårdeni vanadekodus.

Eestis suri Richard Õunapuu.

Rootsi konsul Eestis

Rootsi peakonsul Hans Andén Leningradis on teostanud, nagu Tallinnas teatatakse "ametliku lahkumisvisiidi Eesti NSV välisministri asetäitjale K. Türgile ja Tallinna TSN täitevkomitee esimehele I. Kallionile."

Rootsi diplomaat käinud ka Välismaaga söpruse ja kultuurisidemete ühingus. Köike seda sellepärast, et Eesti kuulub Rootsi Leningradi peakonsulaadi tegevuspiirkonda, Rootsi teatavasti tunnustas Eesti liitmist N. Liidu külge varsti pärast anastuse teostamist.

Toronto arvustus Pajule

Stockholmi eesti kunstnik Otto Paju esines Torontos oma loominguga. Vaba Eestlase arvustaja A.L. kirjutab sel puhul:

"Rootsis eluneva kunstnik-arhitekti Otto Paju värvilisi puulöikeid oli meil võimalus näha juba Richview raamatukogus toimunud graafikanäitusel. Vaatamata graafilise puulöike tehnikale, mis traditsionaalselt röhutab joont, on Paju maastikust inspireeriv maalija. Seda muljet suurendab veel tema tehniline mitmeplokiline trükimenetlus, paksu ploki alt väljapigistuva värviga, mis rebestab äärjoont. Ta kirjeldab puude, pöösaste ja maapinna vormide vaatlusel tunnetatud ilu elamusi. Lihtsustatud detailitus, vahest koguni suurepinnaliselt kohmakana tunduvas, kuid siiski peenemaitselises värvikujunduses ja sama isikupärases värviharmoonias on esitatud edevuseta enesekindlad kustitööd. Koloriit on kooskölastatult joontetu, vormikujundus on põhjamaiselt, hilissuviselt sume raskelt maa ja mulla värvi.

Pealiskaudses üldmuljes eraldame kaks gruppi, puht looduse vormid ning looduse ja arhitektuuri kombinatsioonid: viimased olenevalt arhitektuurist dikteeritud vormidele ei ole loominguliselt nii veenavad. Paju ilmselt ilutseb iseesenes ja looduses taotledes nagu ta ise ütleb "lapselikku looduse tunnetust".

Kohalik elu

STOCKHOLM

Ettevõtjad Helsingisse

EEÜR liikmed ja külalised külastavad Helsingit. Viking-liini laev väljub kolmapäeval, 13. apr. kl. 18 Stockholmi Tegelvikeni sadamast (Stadsgårdenis, tollihoonetest möödudes). Laev saabub Helsingisse neljapäeva hommikul kl. 8. Helsingis tehakse ringsöit, külastades eduskunna hoonet ja uut Finlandia talu.

Neljapäeva öhtul kl. 18 on Helsingist lahkumine ja saabumine Stockholmi reede hommikul kl. 8. Laeval ollakse majutatud esimese klassi kabiinides, saadakse kaks korda einet külmalt laualt ja kaks hommikueinet. Reisi hinnaks on 206:- isikult koos kabiini ja söögiga. Üksikkajutis 320:- isikult.

EEÜR juhatus teatab, et registreerimine on vajalik hiljemalt 4. apr. enne kl. 12 päeval. Tel. Jäätma 08/46 91 19 (tööl) ja 08/88 79 79 (kodus), Krüppelman tel. 018/14 21 90 (tööl) ja 018/14 18 10 (kodus).

USA-eestlaste arhiiv Lakewoodis on kirja-arhivaalide kõrval kogunud ka ulatusliku kogu Eesti ordenitest, medalitest ja märkidest iseseisvuse päevilt kuni kaasajani välja. Pildil vitriin märgikoguga.

Väärtuslikke andmeid eesti kunsti ajaloost

"Eesti kunstielu kroonika" — selle tiitli all ilmus möödunud aastal Tallinnas Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudi väljaandena 50-leheküljeline vihik alapealkirjaga "19.saj. teisest poolest kuni 1940 keskpaigani". Koostajaks on R. Loodus, kes lühidas sissejuhatuses ütleb, et kroonika koostamisel on eelköige silmas peetud rahvusliku kunsti avaldusi, kuid on esitet ka köik tähtsamad ja iseloomulikumad faktid eesti kunstielust alates rahvusliku kunsti sünniperioodist 1860-ndail aastail.

Kronoloogiliselt esitet tekstid on asjalikud ja lühidad ning kommentaarideta, sisaldades ainult sündmuse kirjelduse, kui tegemist kunstinäitusega, siis ka esinenud kunstnike nimed, märkuse katalogi ilmumise kohta, allika kust fakt on leitud ja on juhatet kätte retsensiooni ilmumise aeg ja trükis (näit. "Päevaleht" 5. juuli, 1928, "Postimees" 6. juuli, 1928). Vihiku löppu on paigutet A. Kirme koostet isikunimede register, mis teeb kroonika kasutamise hölpsaks.

Esimeseks aastaarvuks kroonikas on 1859, mil maalikunstnik Johann Köler oma teostega esines Roomas kunstinäitusel — mis on ühtlasi esimeseks eesti kunstniku esinemiseks välismaal. Köleri nimega on seotud ka järgnevad kroonika andmed — esinemised Peterburi Kunstide Akadeemia näitusel 1864, Moskvas ja Pariisis 1867 ja alles sama aasta löpul lisandus Kölerile August Weizenberg, kes esines Peterburi Kunstide Akadeemia näitusel.

Nende kahe kunstniku tegevusega on seotud kogu eesti rahvusliku kunstielu algus. Weizenberg on esinenud järgnevail aastakümneil Peterburis 1868, 1869, Viinis 1873, Tallinnas 1878, Pariisis maailmanäitusel 1878, Riias 1881, Melbourne maailmanäitusel 1881, moskvas 1882 jne. ning 1893 Chicago maailmanäitusel, kus ta sai oma tööde eest pronksmedali ja diplomi.

Köleri nimel seisvaist andmeist esitame ainult möningad: esinemine Peterburi Kunstide Akadeemia näitusel 1869, Tartus 1870, Riias 1871, Londonis 1872, 1874 valiti ta Brüsselis asuva Belgia Kuningliku Akvarellistide Ühingu auliikmeks, Pariisi maailmanäitusel 1878, Viinis 1879, Moskvas 1881, Antverpenis 1885, Tallinnas 1888, Viinis 1889, Grazis 1890 jne.

Esitatust on selgesti näha nende kunstnike loominguline kandejöud mis ulatus kaugele üle Eesti ja ka tolleaegse Venemaa piiride. Köler ei olnud aga ainult eesti rahvusliku kunstielu teerajajaid, temast kujunes rahvuslik vöitleja ja ideoloog. Siinkohal tuleb meenutada, et möödunud aastal täitus Köleri sünnist 150 aastat, aga ükski Eesti kultuuriorganisatsioon läänes ei pööranud sellele mingit tähelepanu ja kui M.E. Päss poleks avaldanud artiklit "Prof. Johann Köler eesti rahvuspoliitilise ideoloogina" (vt. Tulimuld nr. 3 ja 4, 1976) siis oleks selle eesti suurmehe tähtpäev väliseestlasist jäljeta möödunud.

Pöördudes tagasi kroonika juurde, leiab sealt rea huvitavaid seiku — nii on 1881 Tartu Ülikooli Nöukogu väljakuulutanud rahvusvahelise vöistluse von Baeri monumendi kavandile. Vöistlusest vöttis osa ka Weizenberg, kuid esimese auhinna sai Fr. von Villebois'kavand, aga kui 1886 monument avati, siis on selle autoriks olnud A.M. Opekushin.

Vahepeal, 1883, körvaldati Tartu Toomemäelt Fr. von Villebois'skulptuur "Rein oma harujögedega", mis oli sinna püstitet 1880. Näib, et on olnud tegemist esimese kunstiskandaaliga Eestis.

1938 toimus Belgia kunstinäitus Tallinna Kunstihoones mille löppedes köik tööd — 135 maali, skulptuuri ja graafilist lehte — esinenud kunstnike poolt kingiti Eesti Kunstimuuseumile — moodsa Belgia kunsti osakonna asutamiseks.

Pariisi maailmanäitusel 1937 on saanud auhindu oma tööde eest 23 eesti kunstnikku, neist said Grand Prix Nürnberg, Raunam, Mellik, Raud, Mugasto, Taska. Neist nimedest on kaks esimest ja viimane tarbekunstnikud. 1935 on Tallinna Börsihoones toimud ameerika-eestlase Hilda Rätsepa maalide näitus.

Esimese välisriigina on oma kunsti Vabariigis näidanud Austria — 1923. Välisministeeriumi ruumides. 1924 on sellele järgnenud Balti riikide vaheline kunstinäitus Tartus ja Tallinnas, samal aastal Poola graafikanäitus Tallinnas, 1926 Tshehhoslovakkia graafika, 1928 Läti kunstinäitus, samal aastal ka Rootsi kunstinäitus Tallinnas — millega juhatati sisse väikese riigi ulatuses küllaltki elav rahvusvaheline kunstielu.

1928 on toimunud Löuna-Aasias, Löuna-Hiinas ja Jaapanis "Tänapäeva Euroopa kunsti ülevaate rändnäitus" kus Eestit on esindanud Adamson-Ericu, Kr. Tederi ja Wiiralti teosed.

Kroonika sisaldab ka hulk portreefotosid kunstnikest aga ka haruldasi grupifotosid Eesti kunstielu algaastaist. See kolmetuhandelise tiraazhiga, tagasihoidliku välimuse ja trükitehnikaga Kroonika on hädavajalikuks allikmaterjaliks igale kunstiajaloolasele ja Eesti kultuuriloost huvitatule.

ENDEL KÖKS

• Ringvaade

VABADUSVÖITLEJAD ON SPIOONID

Moskva taktika, näidata, et köik inimöiguste vastu vöitlejad N. Liidus ja satelliitriikides on kas kriminaalkurjategijad vöi spioonid, on saanud väljenduse "Avalikus kirjas", mille on Liidu Ülemnöukogu presiidiumile saatnud med.kand. Lipakvski.

Kiri kujutab endast pihtimust ja alandlikku andekspalumist sooritatud pattude eest. Lipavski on tömmatud kaasa USA Luure Keskagentuuri (ilmselt CIA) poolt teostatud spionaazhitegevusse. Pöhjalikult ja detailirikkalt on kujutatud noore kogenematu üliöpilase langemist CIA salalikku vörku.

Kogu CIA taktika (avaliku kirja järgi) meenutab vägagi KGB vötteid. . . Ja kust peakski mees, kes Lipavskile patukahetsusekirja valmis kirjutas, tundma teisi meetodeid kui oma firma omi?

Asjale on antud suur tähendus. Kodumaises Rahva Hääles on pikk kiri koos sama pika kommentaariga ära trükitud. Sellega on antud skeem, mille kohaselt tuleb kohelda inimöiguste eest vöitlejaid. Nn. vötmepositsioonis lõik kölab järgmiselt:

"Sotsialismi ja Nöukogude riigi vaenlased ekspluateerivad teadlikult "inimöiguste" küsimust imperialismi ning ülemaailmse reaktsiooni meeleheaks." Esinevad köik tuntud nöukogulikud klisheed!

Ärakirjad Lipavski pihtimusest on saadetud USA Kongressile ja UNO-le. Kogu maailm peab teada saama "ülemaailmse reaktsiooni" nurjatusest! (EPL/AI)

Pärnu jõel 1931

Suurvesi Pärnu jöel kevadel 1931

Ajakirjas Vår bostad ilmus pealkirja all "Så roade vi oss förr" eestlase Vello Jaagussaare (Jönköping) poolt saadetud foto, millele on lisatud tekst:

"Niimoodi nägi kevad 1931 välja Riisa külas Pärnu maakonnas. Pärast lumerikkaid talvesid toimus lume sulamine tihti kiiresti ja vesi töusis Pärnu jöes 4 meetrit üle normaalse. See kestis vahel kaks nädalat, suured alad olid veel all.

Küla noorusgu kogunes tihti pühapäevadel ja kasutas küla väikesi söudepaate. Söuti talust tallu, külastati naabreid, lauldi ja mängiti kölkuvatel paatidel. Pildil on muude hulgas mu vennad Tönu, Eldur, Arvi ja mina ise."

Noorte Aasta algab 1. apr.

Eesti Noorte Aasta avati reedel, 1. aprillil pidulikult Stockholmi Eesti Maja noorteruumides kell 18. Ette on nähtud avaköne, pidulik lindilöikamine, vaimulik köne jne.

Noorte Aasta koordineeriv grupp, mis moodustati noorte organisatsioonide vaheliselt, annab selle aasta üritustes nöu ja abi. Kui on plaanis möni näitus, öppering, spordikamp, matk, referaat, koosviibimine vöi muud, siis tuleb vötta grupiga kontakt.

Ei ole ju rohkem vaja kui möned huvilised, et midagi pönevat käiku lasta. Korraldav grupp on nöuandjaks, huvilised ise viivad tema abiga ürituse läbi.

Noorteaasta koordineerijad leiavad, et oleks vajalik selliste gruppide loomine ka teistes eestlaste keskustes. Noorte Aasta Koordineerivasse Gruppi kuuluvad praegu Mart Kikerpuu (tel. 08/701 61 58), Peeter Jensen (tel. 0755/187 03), Triinu Wiiburg (tel. 08/48 79 94), Urvi Aamisepp (tel. 08/64 00 20), Inga Anderson (0750/258 67) ja Georg Metsalo (tel. 08/715 58 46).

Chicagos USA-s suri 27. veebruaril Olga Kraemer, sünd. 25. apr. 1893.

USA-s suri Aleksander (Alja) Busch.

"Viljandi paadimees" lätlaste kontserdil

Stockholmi ABF suures saalis toimus läti meeleolulaulja Larissa kontsert tema abikaasa Egils Svarcsi ja pianist Igor Kandakovi kaastegevusel. Lätlased saabusid Läände neli aastat tagasi juudi emigratsiooniga ja elavad praegu Münchenis.

Larissa on korduvalt esinenud Lääne-Saksa televisiooni revüüdes ja raadios ning on olnud "Star Guest" kuulsa bassilaulja Ivan Rebroffi show's. Abielupaar Svarcs on juba külastanud läti keskusi Pöhja-Ameerikas, Kanadas, Austraalias ja Lääne-Saksamaal.

Egils Svarcs töötab kavakujundajana Radio Liberty läti osakonnas. Balti osakondade asutamise perioodil aitas ta korraldada muusikalisi vahemänge ka eesti osakonnale. Elukutselt on Svarcs dirigent, pianist ja helilooja. Ta on komponeerinud ja seadnud mitmeid laule oma abikaasa repertuaaris. Stockholmi kontserdil toimis ta ka teadustajana, röhutades mitu korda oma ansambli tööröömu "Vabade inimestena Läänes".

Esimene osa kontserdist koosnes puht-läti repertuaarist, meeleolu-laulud vaheldusid tuntud läti soolo-lauludega. Palju nalja ja löbu tekitas kuulajates Svarcso loodud pala "Jeder nette lette hätte gerne eine nette Lettin zur Frau" ("iga kena lätlane tahaks meeleldi kena lätlannat naiseks"). Komponist ütles, et ta löi nimetatud laulu pärast seda, kui talle selgeks sai kui vähe Euroopas teatakse Läti ja üldse Balti riikide olemasolust: "Ah, Läti — see asub vist kuskil löuna pool Soomet. . ."

Nelja aasta eest läände emigreerinud läti meeleolulauljatar larissa on end läänes läbi löönud.

Kava teises osa laulis Larissa tuntud "Ever-green" laule, nagu Francis Lay "Love Story". Vanast läti repertuaarist "Gauja jöe laevurit" "Viljandi paadimehe" viisil. Kontsert löppes kahe lisapalaga, "Kuhu lähed kukeke" ja "Puhu tuul ja töuka paati", kus publik kaasa laulis.

KARIN

Käbi oli Hagsätras

Stockholmi linnavalitsuse raamatukogu ja Vantöri kultuurikomitee korraldasid reedel 18. märtsil Käbi Laretei loengu Hagsätra raamatukogu ruumis. Kuulajaid tuli vaatamata vihmasele öhtule kokku rohkesti, väike saal oli viimse kohani täidetud. Kohal oli ka kaasmaalasi Hagsätra, Bandhageni ja Högdaleni eeslinnadest.

Käbi Laretei köneles esiteks oma teise mälestusraamatu saamisloost ja sellest, et alguses oli imelik kirjutada rootsi, ja mitte, oma emakeeles. Eriti veel kui rootsi keeles puudub "õ" täht nagu autorile nii südamelähedates sönades "Nõmme" (kus ju oli tema lapsepölve kodu) ja "õde".

Edasi jutustas Käbi Laretei oma vanemate haigusest ja nende surmast ja selle suure kaotuse möjust temale. Kuidas ta reisis ja otsis lahendust oma hingelistele ja hiljem ka füüsilistele hädadele. Käbi Laretei kirjeldas ka Hamameti kultuuri-keskust Tuneesias, kus ta suurema osa oma raamatust kirja pani. Kuulajad jälgisid autori ettekannet suure huvi ja kaasaelamisega.

Loengu löppedes ulatas kohaliku raamatukogu juhataja Margit Wirström autorile orhidee-oksa.

"Tükike mulda" autorit tulid önnitlema mitmed kaasmaalased ühtlasi paludes autogrammi oma raamatusse. Nende hulgas oli ka noor koolitüdruk, kes ütles, et ta oma eesti päritolu "avastas" alles Käbi laretei raamatut lugedes.

Ta sai Käbi Laretei käest kingituseks kaks tasuta pääset järgmisel päeval toimuvale soomlaste kontserdile Huddinge gümnaasiumi aulas, kus ta oli solistiks.

Käbi Laretei

Loengule järgnes kokteelkoosviibimine korraldajate poolt. Sellest vöttis osa ka Södra Teatri intendent ja Vantöri kultuurikomitee esimees Tore Karte abikaasa Kerstiniga. Hagsätra raamatukogu poolt kingiti Käbi Lareteile üks eksemplar tema esimesest memuaarteosest, mida autoril endal enam ei olnud ja mida keskilt enam saada ei ole.

• Mis juhtus

INDIAL UUS VALITSUS

India uus peaminister Morarji Desai moodustas koalitsioonivalitsuse, kus Indira Gandhi valitsusest valimiste eel lahkunud end.pöllutööminister Jagijvan Ram on üheks peaministri asetäitjaks. See oli üllatuseks, kuna Ram on olnud Desai ägedamaid konkurente peaministri kohale. Uues valitsuses on 20 liiget, neist 16 janata-erakonnast, kaks demokraatlikust kongressist ja üks kommunist.

N. Liidu ajakirjanduse kommentaarid on reserveeritud — ilmselt kardetakse olulise liitlase kaotust Aasias. Indira Gandhi oli nimelt liitlasvahekordades venelastega.

EKSPRESIDENT HUKATI KONGOS

Kongo-Brazzaville president aastatel 1963—1968 Alphonse Massamba-Debat hukati söjaväelise kohtu otsusel, teatatakse ametlikult. Ekspresidenti süüdistati hiljutise söjaväevalitsuse presidendi Marion Ngouabi mörvamise puhul, et ta on seisnud mörvaplaanide taga. See oli Ngouabi, kes söjaväelise riigipöördega kukutas Massamba-Debati.

HIINA SUÜDISTAB MOSKVAT UNO-s

Hiina esitas UNO julgeolekunöukogus süüdistuse, et N. Liit on saatmas palgasödureid Zairesse (end. Belgria Kongo). Zaire võimud on teatanud, et end. Katanga provintsi on Angoolast saadetud palgasödureid sissidena. Hiina esindaja ütles veel, et "N. Liidul on käimas müstilised manipulatsioonid" löunapoolses Aafrikas. Ta hoiatas Aafrika riike muutumast malenditeks N. Liidule.

VANEMATELE ENAM VABA AEGA

Üleminekureeglid uuele vanematekindlustusele näevad ette, et need emad, kellele sünnib laps pärast 1. jaanuari tuleval aastal, vöivad koju jääda senise 7 kuu asemel 9. Vanematekindlustus vöimaldab ka mehele, kelle naine on koduperenaine, kasutada vanema-eeliseid. Need kellel on lapsed alla 2 aasta vanad vöivad saada 10 ekstra vaba päeva, kui lapsed on 3—6 a. vanuses, siis 5 päeva.

Seaduseelnöu on tulemas ka ideeliste ühingute, nagu spordiklubide, usuühingute jne. riigimaksust vabastamiseks. Maksuvabaks muutuvad ka nende ruumid, loteriid jne.

Kooperatiivil teoste odavmüük

Eesti Kirjanike Kooperatiiv on ka tänavu välja kuulutanud odavmüügi, mis kestab maikuuni.

Müügile tuleb seekord rohkesti raamatuid, nii näiteks kirjastuse A-seeriast (romaanid, mälestused, memuaarid) umbes 100, B-seeriast 35 raamatut hinnaga alates kolmest kroonist (25 teost). Nimekiri leidub lehes teisal. Müügile lastute hulgas on muuseas suuri sõna- ja pildirteoseid, nagu "Eesti Vabariik", "Universitas Tartuensis", "Estlands ansikte" jt. Väljamüügil on ka noorsooraamatuid ja rikkalikult luuletuskogusid (15 tükki, à kr. 3-4:-).

Odavmüügi teoste hulgas on 17 raamatut, mille saatmiseks Eestisse postiga ei tehta takistusi. Siinsed raamatud on seal haruldased ja oodatud. Nende saamine ei kahjusta kedagi. Raamatud, mis odavmüügi nimekirjast kogemuste kohaselt pärale jõuavad, on järgmised: Ekbaum: Õiguse nõudja, Kalmus: Juudas, Kivikas: Tulililled, Mägi: Karneval, Viimane paar, Risti riik, Uued isandad, Tants hämarusse, Neli emandat, Mälk: Kevadine maa, Ristikivi: Põlev lipp, Surma ratsanikud, Rõõmulaul, Õilsad südamed, Lohe hambad, Uibopuu: Mosaiik, Markuse muutumised, Goethe: Faust II.

• Kohalik elu

GÖTEBORG

Kirjandus, muusika

Göteborgi Eesti Maja Klubi korraldab pühapäeval, 17. apr. kl. 16 kirjanduse ja muusika õhtu Eesti Maja ruumides. Esinevad Mare Leet ja Hilja Ivalo. Sissepääs tasuta. Kõik teretulnud.

NORRKÖPING

Kevadpühade väljamüük

Norrköpingi Skaudisõprade Seltsi Naisring korraldab kevadpühade väljamüügi ja käsitööde näituse Eesti Kodus pühapäeval, 3. aprillil kl. 12—18. Kohvilaud, loterii. Kõik teretulnud!

STOCKHOLM

Vaimulik konverents

Ülestõusmise pühade ajal toimub Vaimulik konverents Eesti Nelipühi Kirikus, Bråvallagatan 11 (St. Eriksplani lähedal).

Konverentsi jumalateenistused leiavad aset laup. 9/4 kell 17.00, I. pühal 10/4 kell 11.00 ja II. pühal 11/4 kell 11.00. (Pühap. 10/4 kell 17.00 on Vaimulik lauluõhtu Eesti Majas.)

Konverentsil teenivad külalised ja koguduse jutlustajad. Laulavad nais- ja ühendatud segakoor ning "Laurid" rohke muusika saatel.

Olete kõik südamest teretulnud!

STOCKHOLM

Vaimulik lauluõhtu

Järgmine Vaimulik lauluõhtu leiab aset Eesti Majas, Wallingatan 34 pühap. 10. aprillil kell 17.00.

Õhtu teema on "Pühade laulud". Kaastegevad on peale laulugruppi "Laurid", nais- ja segakoor ka külalisi kes saabuvad Vaimulikule konverentsile mis Eesti peetakse Nelipühi Kirikus. Nende hulgas on ka eelmise lauluõhtu muusika esinejad Urmas ja Alar Milder.

Teretulemast Eesti Majja Vaimulikule lauluõhtule!

STOCKHOLM

Tall. L. I Tütarl. Gümn.

Tallinna Linna I Tütarlaste Gümnaasiumi (III keskk.) järgmine kokkutulek on laupäeval, 23. aprillil kell 12.30 Eesti Majas, Wallingatan 34. Registr. tel. 08/38 82 69 või 0753/324 14.

STOCKHOLM

Eesti Maja teade

Eesti Maja einelaua avamise puhul soovib uus ökonoom Magnus Lundström teretulemast kõigile eestlastele kohviga Eesti Majas pühapäeval, 3. aprillil kell 15.00 kuni 17.00.

Alates esmaspäevast, 4. aprillist algab einelauas ja seltskondlikes ruumides pidev teenindamine. Ökonoom avab esialgu ühe kuu jooksul einelaua ka päeviti kella 11 ja 13 vahel ning tavalisel lahtioleku ajal kell 16—19.

Seltskondlikke ruume saab tellida telefonil 21 81 34. Kui pole isiklikku vastajat, läheb tellija kõne automaatselt lindile. Sel puhul palutakse ütelda oma nimi ja telefoni number, mille järele siis ökonoom võtab ise kontakti tellijaga.

STOCKHOLM

Loeng hammastest

Toronto ülikooli hambaarsti teaduskonna prof. Maret Truuvert kõneleb kolmapäeval, 6. aprillil kell 18.30 Eesti Majas teemal: "Omad hambad eluks ajaks". Loengut illustreerivad diapositiivid. Korraldajaks on ajakiri "Triinu", kelle kaastööliseks on Maret Truuvert.

Sissepääs 5:- ruumide üüri katteks. Tere tulemast kõigile!

• Mis juhtus

UUS KOMPARTEI ASUTATUD

Stockholmis toimus senisest Rootsi komparteist (vpk) lahkunud liikmete konverents. Asutati uus partei Arbetarnas Kommunistiska parti (apk), millest asutajate väljenduste järgi peaks kujunema "töölisklassi eliit".

Tõenäoliselt on uue partei asutamise taga Moskva, kes kardab läänes asuvate komparteide nihkumist nn. eurokommunistlikule liinile. Vastav protsess toimub praegu ka Soomes, esialgu küll veel erakonna sees. On oodata riidade koondamist ja korralekutsumist Moskva poolt ka Lääne-Euroopa suurtes komparteides.

POOLAS UUS GRUPP ARVUSTAJAID

Poolas on senise tööliste kaitsemise grupi kõrval asutatud uus, mis on lubanud võidelda inimõiguste eest. Grupp on kuulutanud välja pressikonverentsi, aga ükski ajaleht pole saatnud sinna oma esindajat.

"VENE AKTIIVUS AAFRIKAS"

Hiina peaministri abi Li Hsiennien süüdistas oma intervjuus N. liitu, et see katsub saada kontrolli kogu Aafrika üle. Ta oli ilmselt rõõmus, et Indira Gandhi, kes ajas venesõbralikku poliitikat, oli kaotanud valimised Indias.

Aafrikas toetab Hiina vabadusliikumisi, aga ei müü relvi, nagu seda teevad venelased. Peaministri abi hoiatas ka venelasi Hiinat ründamast.

MAAILMA SUURIM LENNUÕNNETUS

Kanaari saartel Teneriffa lennuväljal põrkasid kokku kaks lennukit — maanduv USA PAN-AMERICAN-lennuk ja parajasti startiv Hollandi KLM-lennuk. 559 inimest sai surma, ainult 40 pääses eluga.

Õnnetus on suurim maailma lennuasjanduse ajaloos. Seni suuurim lennuõnnetus toimus 1974 Türgi lennukiga Pariisi kohal, 346 inimest sai surma.

ÕIENDUS

Rootsi Eestlaste Esinduse esinduskogu istungi kirjelduse lõpul 26. märtsi Eesti Päevalehe 7. leheküljel on edasi antud Richard Norvelli poolt ette loetud ülemaailmsete Eesti Päevade aukomitee liikmed, kusjuures on toimunud üks nimevahetus ja üks isik on välja jäänud. Aukomiteesse kuuluvad peapiiskop Konrad Veem, REE esimees professor Hans Kauri, EK esimees Heinrich Mark, Ernst Idla, Käbi Laretei ja Eesti Skautliku Noortemaleva juht dr. Virge Hint.

Hinnatõus 1 protsent

Rootsi tarbijahinnad on veebruari jooksul tõusnud 1%, aasta algusest 2,6%. Igapäevaste tarvete hinnad on tõusnud aasta algusest 4,7%.

Veebruaris tõusid muuhulgas kohvi, jäätise, tubakasaaduste ja paberi hinnad. Samuti tõusid autode hinnad veebruaris u. 3,6% võrra. Teised hinnas tõusnud kaubad on külmutus- ja sügavkülmutuskapid, pliidid, pesu- ja nõudepesumasinad ning mööblid.

Rootsi raudteevalitsus on tõstnud raudtee- ja bussipiletite hinda 9% võrra, sama on teinud ka erabussiliinid. Taksoga sõitmine on veebruari jooksul läinud 7% kallimaks.

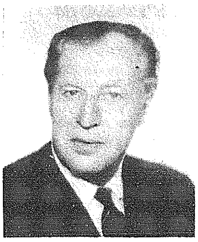

VOLDEMAR KAASIK

V. Kaasik in memoriam

26. märtsil suri Stockholmi Serafimi haiglas lühikese raske haiguse järel Voldemar Kaasik.

Ta oli sündinud 2.12.1907 Tallinnas, lõpetas eksternina tallinna Kolledzhi ja töötas Eesti Panga ametnikuna Tallinnas.

Töö kõrval õppis V.K. maalimist vanameister Ants Laikmaa juures. Ta oli ka Tallinna Kalevi veespordi osakonna abiesimees ja laulis Tallinna Meestelaulu Seltsi kooris.

Enne teist vene okupatsiooni põgenes V.K. Eestist Soome. Seal õppis ta pildiraamimise tehnikat Helsingis ning avas peale Stockholmi siirdumist iseseisva pildiraamimise ettevõtte.

Hilisematel aastatel kuni pensioneerimiseni töötas Voldemar Kaasik Soome reisi- ja kaubandusliiklust korraldava Nyman & Schultzi teenistuses.

Stockholmis alustas ta ka kunstiajaloolisi õpinguid, millega üheaegselt astus EÜS Põhjalasse kus ta 1967-68 oli Rootsi Koondise esimeheks. V.K. oli üks Stockholmi Eesti Meeskoori asutajaist ja veel k.a. E.V. aastapäeva aktusel, 20. veebruaril laulis kaasa koori koosseisus.

Peale laiaulatusliku sõprade ringi jäävad teda leinama lähematest omaksetest abikaasa Stockholmis ja õde Eestis.

H.M.

• Leinateated

†

Meie armas

Amalie-Annette Krims

Leinavad

OMAKSED

———

Matusetalitus toimub teisipäeval, 5. aprillil kell 15.00 Jakobi kirikus.

---

†

Meie kallis suur sõber

Mea Krims-Kotkas

Sünd. Eestis
Surn. 20/3 1977 Stockholmis

Mälestavad vaikses leinas

ALMA
MARTA
EVI
ADELE

---

†

Armast sugulast ja sõpra

Lydia Klaas'i

mälestavad sügavas leinas

GERTRUD HÕBELAID

VAIKE
perekonnaga

---

†

Armast unustamata venda
ja onu

Johannes Idla't

Sünd. 28/10 1898 Türil
Surn. 27/3 1977 Türil

mälestavad sügavas leinas

ÕED
perekondadega Rootsis

VEND
perekonnaga Eestis

SUGULASED
Eestis ja USA-s

---

†

Armas onupoeg

Johannes Idla

Leinavad kurbuses

ERNST IDLA
perekonnaga

KARL IDLA

ELLA DÖRING
perekonnaga

---

†

Armas ema, vanaema ja õde

Sofia Ambrosen

Sünd. 2/3 1890
Surn. 22/3 1977

Mälestavad sügavas leinas

EDIT ja AIME

MARIA

———

Matusetalitus toimub reedel, 15. aprillil kell 11.00 Skogskabelis Metsakalmistul.

---

†

Armast õemeest

Villem Varik'ut

mälestab leinas

LUDVIG WARRIK
abikaasaga

---

†

Armas

Veera Mõistlik

Mälestavad leinas

SALME EEK

ALFRED PUUSEPP

---

†

Armast ühingu liiget

Alfred Kalmet'it

mälestab leinas

EESTI
PENSIONÄRIDE ÜHING
LUND-MALMÖ

---

†

Armast venda, koolivenda,
sõpra kodukülast

Juhan Papp'i

Sünd. 7/4 1921 Lüganusel,
Virumaal

Surn. 2/3 1977 Buffalos
USA-s

mälestavad leinas

VEND
perekonnaga Rootsis

ÕDE
perekonnaga Eestis

H. TEETLAUS
perekonnaga Saksamaal

R. KAABER
abikaasaga

A. SOOMER
abikaasaga

V. ARUVALD
perekonnaga

A. SAKSLADU

———

Puhka vaikse haua vilus,
Rahuund Sul soovime,
Kalmuküngast hingevalus
Lilledega ehime . . .

---

†

Minu armas hea poeg

Eduard V. Tent

Sünd. 2/5 1927 Tallinnas
Surn. 25/3 1977 Stockholmis

Sügavas leinas

EMA

TÄDI JENNY

———

Matusetalitus toimub teisipäeval, 5. aprillil kell 12.00 Nacka kirikus.

---

†

Armas lauluvend, koori
asutaja-liige

Voldemar Kaasik

Leinab kurbuses

STOCKHOLMI
EESTI MEESKOOR

---

†

Armas abikaasa ja vend

Voldemar Kaasik

Sünd. 2/12 1907 Tallinnas
Surn. 26/3 1977 Stockholmis

Mälestavad valuses leinas

EVI

ERNA
Eestis

———

Matusetalitus toimub laupäeval, 2. aprillil kell 13.00 Uppenbarelse kirikus Hägerstenis.

---

†

Voldemar Kaasik

Mälestab sügavas leinas

EÜS PÕHJALA

---

†

Armast sõpra

Voldemar Kaasik'ut

mälestavad sügavas leinas

RAGNAR INKAPÕÕL
perekonnaga

PEETER LAUSSEN

HARRY PIIR
abikaasaga

JÜRI REMMELGAS
abikaasaga

VALENTIN REOSE
abikaasaga

---

†

Voldemar Kaasik

Mälestab leinas

TALLINNA
MEESTELAULU SELTSI
ROOTSI KOONDIS

---

†

Sõpra ja saatuskaaslast

Alfred Kalmet'it

mälestavad leinas

FRED R. ALLIK

OSKAR ANGELUS
perekonnaga

ANNE CHRISTMANN
perekonnaga

EDGAR ERILANE
perekonnaga

REIN KALDJÄRV
perekonnaga

HANS KAURI
perekonnaga

MARTIN KESKÜLA
perekonnaga

LEONTI KIIVE
abikaasaga

ALFRED LOORENTS
perekonnaga

VLADIMIR LÖÖKENE
abikaasaga

JULIUS MÄGISTE
abikaasaga

AGLAIDA NIINEPUU

JÜRI NOOR
perekonnaga

EDUARD PEANBERG
perekonnaga

EHA PÕHL

SUSANNE RAUDSEPP

HELMUT RIISPERE
abikaasaga

ELSA ROOS

HELENE RUDI

HERMAN SAARMAN
perekonnaga

ELSA SILLAOTS

ANASTASIA TAMSAR
pojaga

ARTUR TASKA
perekonnaga

META URBLEPP

HARALD VIIRSALU
perekonnaga

OSVALD VIIRSOO
abikaasaga

Meie armas

Martin Köstner

Surn. 29/3 1977

Sügavas leinas

HELEN

ILME
perekonnaga

EVERT

ILMAR
perekonnaga

Matusetalitus toimub kolmapäeval, 6. apr. kl. 14 S:t Olofi kabelis Kvibergi kalmistul Göteborgis.

Armast

Selda Lilleberg'i

Sünd. Eestis
Surn. Kanadas

mälestab

PEREKOND
G. VIITBERG

Ei Sinu haua äärele
Saa palves heita pölvili.
Ei ainsamagi ölega
Saa Sinu hauda ehtida.

Armast tädi

Anna Rosin'at

Sünd. 16/2 1891 Mustajalas
Surn. 17/3 1977 Mustajalas

mälestavad kurbuses

VENNATÜTRED

VILMA perek. Rootsis

SELMA ja SILJA
perek. Kanadas

Kallist koolivenda

Eduard Tent'i

leinavad

KOOLIÕED ja

KOOLIVENNAD
Sigtunast

Armas

Richard Teder

Mälestavad leinas

TAMARA, RIKU

RIITA

REE. . .

Alg. lk. 1

Ettepanek ise oli järgmine:

1. Asuda eesti vangistatud vabadusvöitlejate abistamistegevuse koordineeritud korraldamisele.

2. Luua abistamisetegevuse koordineeritud korraldamiseks sihtasutus eesti vangistatud vabadusvöitlejate abistamiseks ja

3. Teha Esinduse juhatusele koostöös Välis- ja Kodumaa-küsimuste komisjoniga ülesandeks asuda Sihtasutus Eesti Vangistatud Vabadusvöitlejate Abistamiseks tegevuse rakendamisele.

Esinduskogu vöttis ettepaneku ühehäälselt vastu.

Ants Kippar tutvustas istungit ka tema poolt koostatud sihtasutuse pöhikirja projektiga, mille löpliku väljatöötamise teostab Välis- ja Kodumaa-küsimuste komisjon.

Eesti keele ja kultuuri küsimused uue kultuurpoliitika taustal — seda teemat käsitles Esinduse Kooli-, noorsoo- ja kultuuritöö komisjoni esinaine Leelo Pukk, vaadeldes selle aasta veebruaris vastuvöetud uut seadust, mis puudutab nn. "kodukeele" öpetamist koolides ja millega seoses on ette nähtud ka teatud summa iga lapse kohta. See on riigitoetus kommuunidele kodukeele öpetamise korraldamiseks eelkooli, pöhikooli ja gümnaasiumi tasemel.

Kodukeelt tuleb öpetada köikidele lastele, kes seda kodumiljöös vajavad, et könelda emakeeles oma vanemate ja vanavanematega. Kodukeelt peavad sisserännanute lapsed öppima esmajärjekorras. Ja alles siis, kui nad seda oskavad, rootsi keelt. Sellega välditakse poolik keeleoskus (halvspråk).

Kodukeele öpetajad peavad olema oma rahvusgrupi poolt tunnustatud isikud. Nad peavad ise tundma oma rahvusgruppi. Samuti peavad nad evima kvalifikatsiooniga keeleoskuse. Viimane nöue kehtib peamiselt eelkooli osas. Öpetust tuleb organiseerida nii, et see sobiks hästi kommuunile. Näiteks väikestele keelegruppidele korraldada seda omal algatusel. Suuremate sama keele gruppide puhul saab moodustada kas pool vöi terve klassi.

Meile on eriti tähtis, et me teeme kommuunides selgeks, et ka meie lapsed peavad kodukeele öpetust saama. Paljudes körgeis instantsides (ka riigipäeval) valitseb veel arusaamine, et varem Rootsi saabunute, nagu eestlaste ja teiste balti rahvaste lapsed ei kuulu selle uue korralduse alla, vaid ainult hilisemate gruppide, nagu kreeklaste, jugoslaavlaste, soomlaste jt. lapsed. Seetöttu on hädavajalik selgitada, et me kuulume siiski selle uue korralduse alla.

Kuna statistilisest materjalist pole seni selgunud, kui palju eesti lapsi Rootsis sooviksid eesti keele öpetust, siis peame seda ise katsuma oma elupaiga ümbruses selgitada.

Need on aga meie praegused alg- ja täienduskoolid, milled on kergesti uue seadusega kohandatavad. Ja küllap mönel kommuunil on koguni hea meel, kui saab kodukeele öpetuse organiseerimise vastutusest vabaks. Ja kui koolid on juba olemas, milleks hakata siis veel muid gruppe organiseerima.

Kuid eesti koolide praegune organisatsioon tuleks viia rootsi koolide administratsiooni alla. See on suur ja aega nöudev töö, aga selles suunas peab asi kulgema, kuna seda tingib seadus. Seejuures tuleb aga toonitada meie oma koolide allesjäämist ja koguni nöuda näit. Stockholmi Eesti Algkoolile körgstaadiumi.

Leelo Pukk tähendas mh., et tal on olnud pikem könelus koolminister Britt Mogårdiga, kes on lubanud teha selleks köik mis vöimalik, et olemasolevad eesti koolid säiliksid. Ja et need ka säilivad, selles olevat ta täiesti kindel. Ka nende suhtes, mis vöiksid veel juure tulla, lubab ta kui moderaat köik teha.

Leelo Pukk vaatles ka eesti internaatkooli küsimust, milleks on Ado Irval teinud varem ettepaneku Esinduskogule ja kordas oma ettepanekud ka nüüdsel istungil. Ettepanek on Esinduskogu otsusega antud Kooli-, noorsoo- ja kultuuritöö komisjoni korraldusse. Kuid komisjoni arvates ei ole see realiseeritav. Miks?

Leelo Pukk ütleb, et meil on teha palju muud eesti kooli alal, esipeamiselt seada korda kodukeele öpetamist, milleks on, nagu tähendatud, häid majanduslikke eeldusi. Ka ei saadaks noored vanemad oma lapsi pikemaks ajaks kodudest eemale. Ning siis ökonoomiline aspekt: 14 000 kr. koolimaks öpilase kohta pluss muud kulud. Raskusi tekiks ka öpetajate saamisega.

— On suuri probleeme sellega, jatkas Leelo Pukk, kuidas saada lapsi eesti koolidesse. Sellega seoses kerkib esile kommunikatsiooni probleeme. Vanemad töötavad, neil pole vöimalik lapsi kooli söidutada ja koolist koju tuua. Tuleb selgitada, kas nn. "skolskjuts'i" pole rakendatavad ka eesti kooli kohta. Kuid köik see on organiseerimisküsimuseks lastevanemaile.

Ühenduses eesti rahvaülikooliga ütles Leelo Pukk, et Gimo rahvaülikooli käikulaskmiseks tuleks jälle midagi ette vötta.

Ta kahtles aga, kas kolmenädalane kursus — nagu varem — oleks sobiv. Noortel poleks tahtmist nii pikka aega kursusel istuda, sest nad on seotud paljude ülesannetega. Vöib-olla sobiks nädalane kursus. Töökavad peavad olema ajakohased. Tänapäeva noor on öppinud teisiti kui vanem generatsioon.

Mida Gimos vöiks käsitella? Kindlasti vangide vabastamise ja eesti vastupanuliikumise teemad j.m. taolised oleksid omal kohal. Sellised teemad sütitavad noori ja loovad elevust.

— Tuleks hakata "liigutama" ka öppematerjali küsimust, arvas Leelo Pukk. Vanad öpperaamatud ei sobi enam. Öpperaamatuid tuleb moderniseerida. Seadusandluse käigus on arutletud, et sisserännanuil tuleks hoida kontakti oma kodumaadega. See seisukoht ei tohi kehtida meie kohta ega ka mitte praeguse kodumaa öpperaamatute kohta. Me peame seda selgitama ametivöimudele koolivalitsuses. Kultuuri alal üldiselt peame olema ettevaatlikud kontakti suhtes kodumaaga.

Alur Reinans lisas möned kommentaarid Leelo Pukki ettekandele. Esiteks laste statistika. Statistika Keskbüroo töötab juba kolmandat aastat sisserändajate laste statistikaga. Tulevast aastast peale käsitleb statistika ka rootsi pölisvähemuste (laplaste ja pöhja-rootsi soomlaste) lapsi. Esindus on pöördunud St. Keskbüroo poole sooviga, et statistikas näidatakse ka eesti keelt omaette keelena. Seda pole seni omaette näidatud. Meie sooviks on, et statistika sellelt seisukohalt muudatakse.

Reinans töstis esile vöimalust öppida emakeelt rootsi kooli sees. Vastav seadus kehtestati juba 1968, kuid kommuunid vöisid toimida oma äranägemise järgi. Praegusele vöimalusele, kus kommuunid peavad keeleöpetust korraldama, kui on vastav arv öpilasi, vähemalt 4 öpilast, ja vöimalik saada öpetajaid, tuleb köigiti kaasa aidata.

Lastevanemad peaksid ise hoolitsema, et öpetajad oleksid teadlikud nende laste emakeele oskusest. Seda tuleb propageerida. Meile on kasulik, mida rohkem eestikeelseid lapsi on statistikas. Vanemad pole sellele varem mötelnud, ja paljud öpetajad ei teagi, et lapsed oskavad eesti keelt. Mainitud küsimuses — öppida emakeelt rootsi koolis — on olnud lahkarvamusi.

Möned Eesti Komitee koolielu juhtivad isikud on näinud selles vöimaluses täienduskoolide nörgenemist, vöistlusmomenti, mistöttu on püütud sellist vöimalust vältida. Nüüd on toimunud aga ka EK poolel muudatus. On aru saadud, et süsteem on praktilisem ja annab öpetajaile paremad majanduslikud vöimalused.

On tähtis, nagu ka Leelo Pukk toonitas, et eesti koolid ei oleks mitte era- vaid kommunaalsed koolid. See on möneti väga omapärane küsimus, sest seni on olnud eesti ühiskonnas just oma kooli röhutamine esikohal. Oma kool — see on olnud staatuse küsimuseks.

Jah, praktilisest seisukohast oleksid kommunaalsed koolid eriti eelistatavad. Rootsi kooliorganeil oleks nii otsekohe sundus mötelda öpikuile ja muile öppevahendeile. Summasid öpikute trükkimiseks on kerge saada, kui küsimus kulgeb normaalse koolivormi raamides. (MR).

Lahkus meie armas

Richard Teder

Sünd. 17/8 1905
Surn. 29/3 1977

Sügavas leinas

ABIKAASA

POEG
perekonnaga

Matusetalitus toimub kolmapäeval, 6. aprillil kell 14.00 Jakobi kirikus.

Piiskopi

Alg. lk. 1

Sven Danell ning viimasena ofitsiant peapiiskop Konrad Veem. Rootsi piiskopid pidulikes ametiornaatides, mis tunduvalt erinevad eesti piiskoppide mustast ornaadist, mida kandis peapiiskop Konrad Veem.

Koorilt laulis Stockholmi Eesti Meeskoor Konstantin Türnpu "Kyrie" Rein Tubina juhatusel. Önnistamisprotsessioon reastus altari ette, kuna piiskopid sisenesid altarisse. Ilmalik assessor Artur Taska luges ette konsistooriumi otsuse Karl Raudsepa kirikukogu poolt piiskopiks valimise kinnitamiseks, viies dokumendi selle järele peapiiskop Veemi kätte, kes asus pidulikku önnistamistalitust läbi viima: "Minule usaldatud meelevallaga sean sinu koos oma kolleegidega EELK piiskopi ametisse. . ."

Traditsioonikohane piiskopi "ametisselaulatamine" näeb ette, et önnistatav loeb oma usutunnistuse ja vastab önnistaja küsimustele, kas ta on valmis oma ametit vastu vötma ja oma usku ja kohustusi pidama. Karl Raudsepp vastas kölava häälega köigile küsimustele selge "jah'-ga".

Algas önnistatava piiskopiks riietamine. Talle asetati kaela piiskopi kuldrist, ölgadele must piiskopiornaat ja anti kätte karjasekepp. Altari ees pölvitava piiskopi pea peale asetasid önnistuseks käed kohalolevad vaimulikud, kes selle järele lugesid igaüks önnistatavale pühendatud tekstikatke piiblist — eestlased eesti keeles, rootslased rootsi keeles, ent piiskop Danell kui omaaegne eesti kiriku vaimulik eelistas eestikeelset tsitaati. Eestirootsi vaimulikest luges John Lindström oma sönad eesti, Ivar Pöhl rootsi keeles.

Karl Raudsepp sai pähe piiskopimitra ja seisis täies piiskopiväärikuses ametivendade hulgas. Önnistustalitus oli löppenud ja vaimulikud lahkusid altari eest protsessioonis.

Önnistustalituse laululehele oli valitud arhailise laadiga ja vanas eesti keeles, mh. lauldi "Kui oleks ilm täis kuradeid, kes tahaksid meid neelda. . ." Stockholmi Eesti Meeskoor laulis Türnpuu laulu "Sanctus", altarisse tulid Stockholmi ja Göteborgi koguduste öpetajad August Raidur ja Thomas Vaga pihti-, söna- ja palvetalituseks. Neist esimene pidas eestpalve, meenutades kodumaad ja uut piiskoppi.

Jutlustajaks oli äsjaönnistatud piiskop Karl Raudsepp, kes pöimis päevateksti käsitlusse oma nooruse karjasepölve, millele nüüd on järgnenud vaimne karjaseamet. Ta meenutas ka oma järeletuleja Kanada-praosti kohal öp. Helmuth Piiri ootamatut surma pärast ainult kümnenädalast ametisolekut. Karl Raudsepp osutus paeluvaks ja huvitavaks jutlustajaks.

Jumalateenistuse löpul peapiiskop Konrad Veem önnistas kogudust pärast Stockholmi Eesti Meeskoori Schuberti "Püha" ettekannet ja koguduse poolt lauldud koraali. Ajalooline jumalateenistus ja piiskopiönnistamine olid löppenud.

Jumalateenistusele järgnes Jakobi koguduse saalis kohvilaud vaimulikele, kiriku- ja kogudusetegelastele ning kutsutud külalistele. Pidulauas vötsid önnitluseks piiskop Karl Raudsepale söna terve rida kolleege ja ilmalikest Ülemaailmse Kesknöukogu ja REE esindaja Ants Kippar.

Vaimulike sönavötud algasid vana eesti söbra piiskop Sven Danelli eestikeelse südamliku pöördumisega. Järgnesid praost Töldsepp, kes on önnistatavaga olnud klassivend ja ülikoolikaaslane — nende klassist Tartu Treffneri gümnaasiumis läksid tervelt 14 noormeest öppima usuteadust — Inglismaa praost assessor Jaak Taul, Gävle kog. öpetaja Voldemar Takkel, Stockholmi peapiiskopliku koguduse öpetaja August Raidur, Lääne-Rootsi ja Göteborgi kog. öpetaja Thomas Vaga (kes töi koguduse naisringilt kingiks eesti labakindad), Värmlandi kog. öpetaja Jaan Rebane — ka tema piiskopi üliikoolikaaslasi — ja löpuks vastas piiskop Karl Raudsepp ise. Ta kutsus üksmeelele ja töotas: "Mina ei taha olla fraktsioonide loojaks, vaid köikide ühe mütsi alla kogujaks".

Koosviibimise löpetas öp. August Raidur. (EPL/K)

Kool. . .

Alg. lk. 1

tuse kestvate kiiduavaldustega.

Aastate vältel on koolipidude sisustamisel kujunenud enamvähem kindel rutiin. Kava algab öpilaste ettekannetega, sisaldades muusika, laulu ja deklamatsiooni palu. Tänavu kevadel algasid ettekanded Urmas Aamisepa trompeti soologa, millele järgnes Lena Brodini öpilaste esinemine viiulil ja plokkflöödil. Flöödiduetti rootsi rahvaviisile mängisid Mango Kask ja Jaan Lumila. Lena Brodini ergutaval juhtimisel esitasid noored muusikajüngrid (neid oli kümmekond) hea esinemisdistsipliiniga rea palu rootsi heliloomingust. Tema innustav juhtimine haaras ühe numbri esitamisel ka saalis istuva publiku kaasa laulma. See löi meeleolu!

Edasi järgnesid deklamatsiooni- ja laulupalad. Neid oli kokku neliteist numbrit, neist paar-kolm rootsi algupära. Kas ei oleks sobiv et ka laulupalade, eriti aga deklamatsioonide esitamisel öpetaja dirigeerib esinejaid nende ees seistes? Nii nagu seda tegi lena Brodin oma öpilaste esinemise puhul.

See annab noortele esinemiskindlust, innustab neid ning soodustab palade ilmekamat ettekannet. Mäletan, et seda moodust on varem paaril korral rakendatud heade tulemustega. Teiseks: kas ei oleks möeldav eesti luulepalade ettevalmistamisel nende esitamiseks koolipeol rakendada öpetajatena näiteks Mare Leeti vöi Aarne Viisimaad?

Ja kulude katteks seoses sellega kasutada Aliide-Marie Tundu Sihtasutuselt saadud toetust? See kapital on ju ette nähtud eesti keele elavana hoidmise vöörsil pealekasvava nooruse keskel, samuti eesti omakultuuri ja kirjasöna püsimisele paguluses.

Pärast pooletunnilist vaheaega, mida kasutati einelaua külastamiseks ja loteriil önne proovimiseks, algas kevadpeo suurüritus — Ao Vaksa näidendi "Klassi väljasöit" ettekanne. Ao Vaks on nüüd ligemale kümme aastat silmapaistvate tulemustega hoolitsenud Stockholmi eesti kooliteatri töö eest — etendused antakse korrapäraselt kaks korda aastas, kevadel ja detsembris enne jöulupühi. "Klassi väljasöit" on kahekümnes tema sulest ilmunud noortele määratud näidend.

Ao Vaksa uusima oopuse teema erineb tunduvalt tema eelmistest lavateostest, mis leidlikult kasutasid peamiselt muinasjutumaailma miljööd. Sedapuhku on tegevuspaigaks proosaline kaubaladu suures sadamalinnas ja näidend kirjeldab, kuidas ühe kooliklassi väljasöit loomaaeda luhta läheb ning kuidas see vahejuhtum löpuks siiski midagi positiivset endaga kaasa toob.

Noorsootegelasena on ta sügava tähelepanuga jälginud debatti tänapäeva noorte vabaaja probleemide üle. Ao Vaks on kindel, et noorusel on omad öilsad ideaalid, tuleb ainult osata välja meelitada pealehakkamine ning anded ja oskused otstarbekohaselt rakendada. Ja neid eesmärke taotlebki autor realiseerida improvisatsioonidega kaubaaida proosalises miljöös ja ruumikitsikuses. Eriti südamalähedane tundub talle olevat filmimisklubide organiseerimine noorte vabaaja sisustamiseks.

"Klassi väljasöidul" puudub tegevust arendav intriig, see on rohkem sönasöda, tegelaste omavaheline nägelemine. Eriti esimeses vaatuses. Kuna aula akustika jätab möndagi soovida ja laval tegutsevate noorte näitlejate diktsioon arusaadavatel pöhjustel ei ole alati selge ja kaugele kostev, vöis karta et saalisistujail oli mönigi kord raskusi laval toimuvat möista ja jälgida.

Sellelt seisukohalt oli teine vaatus hoopis parem: siin oli huvitavat ja mitmekesist, vaatleja tähelepanu köitvat aktiivset tegevust: tantsu, laulu, vehklemist ja maadlemist. Löpp hea — köik hea!

Etenduse tantsude ja muusika eest hoolitses Anna-Mari Asker, arvukate kostüümide probleemi lahendas Öilme Vaks, sobivad dekoratsioonid oli valmistanud Roman Väli, tehniliste efektide ja helimaterjali eest hoolitses Lembit Vaks.

"Klassi väljasöidu" tegelaskond on suur — ligemale kolmkümmend. Osalt kavalehel nime kandvad tegelased, osalt nimetud, öpilaste massi moodustavad kaasategijad.

Meil on olnud tavaks noorte lavajüngrite nimed ajalehe veergudel ära tuua. Teeme seda tänagi. Ning algame koolipreili Tranebergiga, keda laval kehastas Piia Paljak, ja sadama laovahiga, keda leval kehastas Rein Vellner — mölemad kooli vilistlased. Edasi kavalehe järjekorras tütarlaste poolelt: Helena Parik, Katrin Raud, Li Tsai, Katarina Petersson, Anita Brun, Els-Liis Koolmeister, Linda Joandi, Tiina Salum, Riina Anderson, Eva Timpka, Anne Vellner, Helle-Ann Viik, Maria Poska. Poiste poolelt: Thomas Randes, Ants Paljasmaa, Toivo Lepp, Valdo Kask, Martin Luuk, Leo Pöld, Henrik Sundström, Kristian Luuk, Henrik Valter ja Jaan Joandi. Ulakate poiste kampa kuulusid Ivo Parik, Teet Sirotkin ja Martin Vallas ning "koolivästimust" pödes poppitegev Peeter Kastberg (muide hea kaasaelamisega osateostusele).

Teises vaatuses tegutsesid tantsijatena "Donna Prunellas" Riina Anderson, Valdo Kask ja Martin Luuk. "Surevat luike" balletist "Luikede järv" tantsisid Li Tsai ja Martin Luuk. Li Tsai tantsis ka "Möögatantsu" kuna "Kolmes musketäris" tantsisid Helena Parik, Katrin Raud, Katarina Petersson, Anita Brun, Els-Liis Koolmeister ja Linda Joandi. Jaapani maadluse Judo vötteid demonstreerisid Martin Vallas ja Ants Paljasmaa ning "Karate" enesekaitse vötteid esitas Teet Sirotkin. "Kolmes musketäris" vehklesid Toivo Lepp, Valdo Kask ja Leo Pöld.

Pärast kooliteatri etendust kestis kevadpidu veel paar löbusat ja hoogsat tundi. Tantsiti ja mängiti kodumaiseid ringmänge ning einelauas kinnitati keha maitsvate hörgutistega. Oli töeline rahvapidu ja saabuva kevade vastuvötmine koduselt hubases meeleolus.

ED. REINING

Eestlastest Argentiinas

TORONTO (EPL) — Argentiinast külastas Kanadat Olga Veerus, kellele ajakirjanikud esitasid küsimuse, kuidas elab eesti rahvusgrupp praegu nii rahutul maal?

Küsitletu vastas, et umbes pooletuhandeni ulatuv eestlaskond Argentiinas ei tunne end otseselt ohustatuna, kuigi välisajakirjanduses maalitakse hirmutavaid pilte maa sisemisest olukorrast ja vägivallast. Eestlased elavad normaalset elu, vötavad osa Buenos Airese Eesti Seltsi elust, milleks on kasutada oma maja. See on küll väike, ent piisav. Oma kogudust teenib Ingo-Tiit Jaago.

Eestlaste seas on rohkesti pisiettevötjaid. Enamus eestlasi omavad majad ja elujärg on kindlustatud vaatamata infaltsioonile. Varem puutööstust omanud Evald Talvari löpetas aga tegevuse Argentiinas ning siirdus Brasiiliasse, kus ta tegutseb äri alal.

Noori ähvardab ümberrahvustumine, kuna enamuses toimub vaid segaabiellumisi.

Samtal till/från
mobiltelefon
kostar från
1 april 1977
kr 2:20 per minut
Televerket
upplysningar på tel
90 100

Kui esineb
surmajuhtum
Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood
A.C.Andersson
Begravnings- och
Eldbegängelsebyrå
Östra Larmgatan 14,
Göteborg
Pöiki vastu NK P-maja
Tel. 031/11 53 06 — 11 90 46
Korter 23 41 52 — 18 69 41
Eriala:
Eestikombelised
matusetalitused

Kevadpühiks soovitame
kohupiima, hapukoort, värskeid maalttoodud mune, eesti kilusid, saunasuitsu sinki, hapukapsaid, sprotte, mitmesuguseid juuste ja välismaa vorste.
HÖBELAIDS LIVS
Hötorgshallen, tel. 21 90 62

Vaba eestlaskonna
informatsiooonileht

EESTI PÄEVALEHT

Ilmub kolmapäeviti
ja laupäeviti

Piilupart Kalle

OLETE VÕISTLUSEKS VALMIS?
SEE OLI VIST REKORD!
SEDA TE KÜLL EI LÖÖ!
MA OLIN KAKS DETSIMEETRIT PAREM!
OLI SEE TEIE ARUST HÄSTI?
TE EI KIIGU KÜLLALT KÕRGELE - NII ON PAREM!
10-27
VAADAKE, TEHKE NII!
WALT DISNEY
544 F
© BULL'S

Fantoom

PÕLVITA, SA KÕNN!
HEIDA!
KALUGA KURUS...
© BULL'S
FALK & BARRY 11/10
© King Features Syndicate, Inc., 1972. World rights reserved.
!!
KUID ODAD PÕRKAVAD TAGASI!
MINU KÄEST TE EI PÄÄSE!
OOTA! TAGASI!
EI - EI!
313X
TA TAPPIS LÕVI AINSA HOOBIGA -
NÄGIME KÕUEHÄÄLSET HIIGLAST -
ME HEITSIME OMA ODAD -
TEGID SAMA VÄHE KAHJU KUI HEINAKÕRRED.
TA ON SIIN!
© BULL'S
NÜÜD MAKSATE MULLE, OOGAANID - KULDA JA VÄÄRISKIVE, ROOGASID JA VEINI. VÕI MA HÄVITAN TE KÜLA KOOS ELANIKEGA. SAITE ARU!
314X
!!!!
FALK & BARRY 11/11
EPL
KALUGA HIIGLANE -
OOGAANI RAHVAS - TE MAKSATE - VÕI MA HÄVITAN TE TARAD!
JA SIIS SÖÖVAD TEID TIIGRID JA LÕVID!
© BULL'S
??!
MAKSKE - MUIDU TA TÕESTI LÕHUB KÕIK!
315X
FALK & BARRY 11/13

Televisiooniprogramm

TV Lördag

2 APRIL
TELEVISION 1

Lördagsmorgon:

9.00—9.25 **Till häst.** Dressyrprogrammet Lätt B:2 och de första övningarna med hästen.

Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspråkiga program:

9.30 **Tapahtumia.** Aktuellt för finskspråkiga.

10.00 **Asia on pihvi.**
Tips om påskmaten. Textat på svenska.

10.30—10.50 **Miesvihaajai.**
Tribadernas natt. P. O. Enqvist skådespel stod på reportoaren när Tammerfors arbetarteater i höstas firade sitt 75-årsjubileum. Textat på svenska.

17.10 **Por favor 3.**

17.40 **On we go.** 10. Where is Mark?

17.50 **Helgmålsbön.** Från Vestervangs kyrka i Helsingör.

17.55 **TV-nytt, väder, meddelanden.**

18.05 **Aktuellt i veckan.** Textat.

18.30 **Vart tog kampen vägen?** Bilder från Robertsfors, ett norrländskt arbetarsamhälle — från fattigdom till välfärd.

19.10 **Auktion.** Under några hektiska timmar skingras ett hem, minnen och ägodelar till högstbjudande. Örebro.

19.20 **Som vänner. . .** 3. "Du vill bara ha pappa för dig själv. . ."
I rollerna: Karin Lundmark, Sten Hedman, Gunilla Thunberg. Luleå.

20.00 **Söndagsseglaren.** Skärgårdsslapstick med Lasse Åberg.

20.30 **Smådjur.** För piggsvinet får t c m lejonet ge sig och i det här programmet får vi stifta bekantskap med det och många andra små djur på savannen i Afrika.

21.00 **Aktuellt och väder, sport.**

21.30 **Månadens väder.** Mars månads meteorolog är Curt Kempe.

21.45 **Det stora schackbrädet.** Fransk serie som sänds sista torsdagen i varje månad i Frankrike med Jacques Chansel som programvärd.

22.45—00.15 **McCloud.** Sångerskan på modet. New Mexico-sheriffen Sam Mc Cloud på uppdrag i New York.

TELEVISION 2

13.00 **En liten stad i Polen.** Del 1. Människorna, systemet, vardagen. Repris.

14.00 **Invandrardags — Geia sas.** Program för greker och greklandsvänner. Bl a ett reportage om grekiska barn i svenska skolor, om svårigheter med språk och anpassning. Textat på svenska.
Zakinthos. Ett reportage gjort av grekisk TV om en ö i Joniska havet, som förstördes av jordbävningen 1953 men som nu är återuppbyggt. Textat på svenska.

15.25 **Mentalvård.** Repris.

16.05 **Tackling.** Varför super du så mycket? Textad repris.

16.50 **Barnen på vulkanön.** Textad repris.

17.30 **Gluggen** — för de yngsta.

18.00 **Lördags** — rock, jazz, folklåtar och visor med Egba, Nature, Jojje Wadenius och Margareta och Sara Söderberg.

18.30 **Countryland.** 3. Hemvävt på amerikanska.
Tredje filmen i Jonas Simas och Jan Agheds dokumentärserie Country och Western skildrar countrymusikens rötter.

19.20 **Nu börjar "Vi i 5:an".** Årets tävlande lag presenteras av Berndt Friberg och Lennart Edberg. Göteborg.

19.30 **Rapport med väder.**

20.00 Anton Swedbergs Swängjäng. Ett reportage om musikkollektivet i Luleå med hårdrock, symfonisk dikt och något om ett sätt att leva. Luleå.

21.00 Edison, uppfinnaren. SV. Amerikansk långfilm från 1940. Filmen följer Edisons bana från 1878 då han konstruerade en förbättrad börstelegraf fram till grammofonen och den elektriska glödlampan. Regi: Clarence Brown.

22.45 **TV-nytt, väder.**

22.50—23.50 **Curling:** VM i Karlstad semifinaler.

TV Söndag

3 APRIL
TELEVISION 1

8.30—9.00 **Por favor 3.**

Suomenkieliset ohjelmat.
Finskspråkiga program:

10.45 **Olaan yhdessä.**
Om föräldrar som jobbar borta.

11.05—11.40 **Suomesta Fagerstaan.**
Från Finland till Fagersta. Det finns ungefär 200 000 finska invandrare i Sverige.
Textat på svenska.

11.45—14.05 **Invandrarnytt.**

11.45 **Nyheter på finska.**

12.20 **Nyheter på serbo-kroatiska.**

12.55 **Nyheter på turkiska.**

13.30—14.05 **Nyheter på grekiska.**

15.10 **Arvingarna.** 11. Blåsväder. Repris.

16.00—16.50 **"Där backen börjar ligger samhället.** Textad repris.

17.20 **Kust och hav — isbrytning.** Repris.

17.55 **TV-nytt, väder, meddelanden.**

18.05 **World Cup 77.** För en vecka sedan avslutades den alpina världscupen i Sierra Nevada och i kväll serverar Luleåredaktionen ett fylligt reportage kring tävlingen, inklusive finalen. Vi får träffa bland andra Ingemar Stenmark, Klaus Heidegger, Franz Klammer och Heini Hemmi både med och utan skidor.

19.00 **Reservdelsmänniskan.** Reservdelsmänniskan — morgondagens medborgare?
Sänds även 2.5 kl 21.30.

20.00 **Ett landskap i England.** 8 augusti 1933. Band som förenar och band som skiljer.
I rollerna: Nigel Davenport, Ray Mort, Lesley Dunlop, Milton Tutin, Clive Swift.

20.50 **Konstverk berättar: Bilder om ensamhet.** Konstnären Olle Agnell har i många år arbetat med bilder som visar gamla människors ensamhet i långtidsvård och på ålderdomshem.
Repris från 28.12 1975.

21.00 **Aktuellt och väder.**

21.30 **Söndagskväll.** Jesus kommer till Jerusalem.

TELEVISION 2

9.50 **Bättre bilder.** Textat. 5. Att fotografera människor.

10.10 **Privet 2.**

10.30—11.00 **Förskoleprogram:** Om — tecken till varandra.

13.45 **Kvällsöppet.** Tidigare sänt 22.3.

14.30 **Gomidda.** Repris.

15.00—16.25 **Adolf i eld och lågor.** Svensk filmkomedi från 1939.
Regi: Per-Axel Branner.

17.00 **Stäm gitarren.**

17.05 **Spela gitarr** med Ulf G. Åhslund.

17.30 **Barnens bio.**

18.00 **I djungeln.** Tecknad film från Uruguay.

18.15 ca **Musikskola i Ungern.**

19.00 **På äldre dar.** Information och förströelse för vuxet folk. Värd: My Persson. Göteborg.

19.30 **Rapport med väder.**

20.00 **Vem vet var?** Frågelek i geografin med Pekka Langer och Carl-Uno Sjöblom.

20.30 **Sportspegeln.**

21.00 **En liten stad i Polen.** Del 2. Fritiden, ungdomen, kulturlivet.

21.45 **TV-nytt, väder.**

21.50—22.50 ca **Curling:** VM i Karlstad. Grand final. Lars-Gunnar Björklund.

TV Måndag

4 APRIL
TELEVISION 1

16.30 **Halvfem:** Som i sagan — om gummor.

17.00—17.15 **Språka — idag på finska. Masa ja Murre.**
Max och Murren.

17.55 **TV-nytt, väder, meddelanden.**

18.05 **Jamie.** 2. Krutkomplotten.
Jamie har genom den flygande mattan förts tillbaka till år 1605 och hamnat i källaren under parlamentshuset i London. Han träffar den katolske upprorsmakaren Guy Fawkes och försöker varna honom för att spränga parlamentet i luften — det finns nämligen förrädare bland Guys egna mannar.

18.30 **Sveriges magasin.**

19.30 **Affären Gruer** — norsk teater.
Advokaten Knut Brekke får ta hand om fallet Gruer. Helge Gruer sitter anklagad för mord på sin frånskilda hustru. Under samtal med olika personer som har haft samband med Gruer kommer Brekke underfund med att han har avlägsnats från sin ursprungliga miljö och blir oroad över detta. Efter en roman av Arild Kolstad. Manus: Arild Kolstad. Regi: Janken Varden.
I rollerna: Frank Iversen, Erik Hivju, Ane Hoel, Elsa Lystad, Nils Ole Oftebro, Elna Halleberg Naess, Roy Björnestad, Grethe Nordraa m fl.

20.40 **Förälskad i Fauré.** En kärleksförlaring av Ann Forsell och Thomas Olofsson. Musik: Gabriel Fauré.
Medv: Ann Forsell, sång, Jan Eyron, piano, Christian Berling, uppläsare. Regi: Thomas Olofsson.

21.00 **Aktuellt och väder.**

21.30 **Sportnytt.**

21.35 **Reservdelsmänniskan.** Textat. 4. Talet och rösten.
Repris från 6.3.

22.25—23.25 **Bordtennis:** VM — Birmingham. Från de individuella semifinalerna. Bengt Grive.

TELEVISION 2

17.30 **Barbapapa.**

17.35 **Fem små myror** är fler än fyra elefanter, med Magnus, Brasse, Eva.

17.45—18.00 **Det susar i säven.** 13. Långa Farbrorn nyser ner ett hus.

18.10 **Privet 2.**

18.30 **Familjen Ashton.** 51. Det gamla ska förändras.
November 1945. Kriget har medfört förändringar och förluster för båda generationerna av familjen Ashton. Även om kriget nu är slut gör efterdyningarna sig märkbara.

19.20—19.30 **Regionala nyheter.** Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.

19.30 **Rapport med väder.**

20.00 **Fjällverk 80.** Vem tänker på Härjedalens kommun?
Det första reportaget om fjällexploatering i Härjedalens kommun — och den miljardinvestering som planeras inom turistnäringen — om en fattig fjällkommuns möjligheter att rädda sitt eget skinn. Sundsvall.
Sänds även 9.4.

20.45 **En ny bok.** Christiania, ett samhälle i storstaden. Ett bildreportage om fristaden Christiania i Köpenhamn, om vardagslivet, arbetet, festerna och kampen.
Sänds även 16.4.

21.00 **Fia i folkhemmet.** En verklig saga om Fia Karlsson-Larsson, 18 år. Hon väntar barn med Björne som hon älskar. Hon hamnar på BB i förtid — för att hon riskerar missfall — och där möter hon det sanna kvinnolivet. Sen förköper hon sig nere i Centrum trots att hon är så rädd för att hemmet ska bli för fullt av prylar.
Manus: Anna-Lisa Bäckman. Regi: Christer Björkvall. Musik: Monica Dominique.
I rollerna: Fia — Ann Sofi Nilsson, Björne — Per Mattsson, Agneta — Mona Seilitz, Morsan — Yvonne Lombard, Farsan — Anders Nyström, Söljewall — Jan Malmsjö, Agnes — Marie Göranzon.

TV Tisdag

5 APRIL
TELEVISION 1

10.35—10.45 **On we go.** 10. Where is Mark?

16.30 **Halvfem:** Kan du det här. Hur man syr i en knapp.
Rutiga Roffe.

17.00—17.15 **Språka — idag på turkiska.**
Omskärelsefesten.

17.55 **TV-nytt och väder, meddelanden.**

18.05 **Sportdags.** Dans — är det idrott det? Träning och tävling bland ungdomar i en icke erkänd idrott presenteras av Ulf Schenkmanis. Karlstad.

18.30 **Sveriges magasin.**

19.30 **Starkt, friskt och säljbart hår. Varifrån kommer en svensk peruk? Kanske från Anatolien i Turkiet, där landsbygdens fattiga kvinnor inte har många andra inkomstkällor än sitt hår. Det är en ganska vemodig historia som den turkiske filmaren Tuncel Kuritz berättar i sin första produktion för svensk TV.**
Sänds även 20.4 kl. 21.35.

20.20 **Uppdraget.** Värdar: Karin Falck och Runo Edström.

21.00 **Aktuellt och väder.**

21.30—22.35 **Sportnytt.** Bordtennis: VM — Birmingham — individuella finaler. Bengt Grive.

TELEVISION 2

17.30 **Barbapapa.**

17.35 **Fem små myror** är fler än fyra elefanter, med Magnus, Brasse, Eva.

17.45—18.00 **Det susar i säven.** 14. Pråmfrun.

18.25 **Örnarnas fall.** Del 12. Revolution.
Mot slutet av 1916 befinner sig Tyskland i en omöjlig situation. Miljoner människor har dödats under kriget och landet är förlamat av hunger och köld. Överbefälhavare von Hindenburg kämpar för seger kosta vad det kosta vill. Kejsar Wilhelm gör olika försök att åstadkomma fred med England och Frankrike men förgäves. Till sist vänder han sig till tsar Nikolaus — utan resultat. I Ryssland bryter revolutionen ut i början av 1917.

19.20—19.30 **Regionala nyheter.** Sydnytt, Västnytt, Mittnytt, Nordnytt.

19.30 **Rapport med väder.**

20.00 **Olle Blom — reporter.** Del 6. Livräddningen. Regi: Jan Hemmel.
I rollerna: Melker Timgren, redaktionschef — Rune Ek, Olle Blom, reporter — Ingvar Andersson, Beson, sportreporter — Arne Strömgren, Moppan, kamrer — Tove Waltenburg, Sture Fridén, fotograf — Svante Thuresson, Marianne — Pia Garde.
Malmö.

20.30 **Akrobatik, dans och sång.** Det andra programmet som presenterar Mansudae Art Troupe från Demokratiska folkrepubliken Korea.

21.00 **Pressläktaren.** Ett gruppsamtal från observationsplats om svensk politik.
Deltagare: Redaktörerna Sven O. Andersson, Örebro-Kuriren, Lars J. Hultén, Norrtelje Tidning, Olle Nilsson, Västerbottens-Kuriren, Axel Waldemarsson, Svenska Dagbladet och Nordal Åkerman. Diskussionsledare: Bo Holmqvist.
Sänds även 9.4.

21.35 **Kvällsöppet** — Pelle Bergendahl. Göteborg.

22.30—22.25 **TV-nytt och väder.**